

Universitat Oberta
de Catalunya

Màster Universitari en Avaluació i Gestió de la Qualitat en l'Educació Superior

**Títol del projecte:
Incorporació de noves
dimensions als
processos d'avaluació
externa. Un nou
enfocament.**

Assignatura: M2.364
Treball Final de Màster

Informe final
Modalitat: plantejament
teòric

**Autora: Gemma Carrera
Pérez
Tutora: Aurora Calderó
Esteve**

20 de gener de 2021

Índex

1- Títol	2
2- Introducció	2
3- Paraules clau	3
4- Fonamentació teòrica i conceptual	3
5- Contextualització i justificació	9
6- Objectius	12
7- Disseny metodològic.....	13
8- Aspectes ètics	14
9- Guia d'avaluació externa per a l'acreditació de Graus i Màsters Universitaris	15
A- <u>Introducció</u>	15
B- <u>Context</u>	16
C- <u>Abast i moment de l'avaluació</u>	19
D- <u>Dimensions de l'avaluació</u>	19
E- <u>Criteris i estàndards de qualitat</u>	21
F- <u>Procés d'avaluació interna</u>	37
G- <u>Procés d'avaluació externa</u>	38
H- <u>Aprovació del procés d'avaluació externa</u>	40
I- <u>Millora del procés d'avaluació externa</u>	40
10- Conclusions	41
11- Referències	44
12- Annexos.....	49
<u>Annex 1: Models d'avaluació de programes</u>	49
<u>Annex 2: Gestió i formació d'experts</u>	52
<u>Annex 3: Anàlisi DAFO</u>	62

1- Títol

Incorporació de noves dimensions als processos d'avaluació externa. Un nou enfocament.

2- Introducció

Les guies d'avaluació externa del context europeu són molt similars, i les dimensions i els criteris que avaluen tenen un enfocament que podríem començar a considerar ja tradicional.

Hi ha diversos **reptes** sobre la taula envers als processos d'avaluació externa. Per una banda, evitar que siguin considerats un tràmit burocràtic que les institucions realitzen sistemàticament però que aporta poc valor a la institució, o fins i tot que s'acaben percebent com a sistemes de penalització. Aquest aspecte a mig termini ens pot allunyar de l'objectiu de millora contínua que hi ha d'haver darrera de qualsevol avaluació, encara quan l'objectiu principal sigui la rendició de comptes. Per altra banda, també tenim el risc de voler-ho mesurar tot sense que en alguns casos puguem identificar el valor de cada mesura. És important establir un bon sistema d'indicadors que asseguri que tot allò que volem mesurar té un sentit. Degut a les noves tendències en l'àmbit de l'Educació Superior, cada cop hi ha més elements que demanen ser incorporats als processos d'avaluació i, si no es vol renunciar a res, es poden convertir en inabastables.

Dit això, també trobem **avantatges** en els models actuals d'avaluació. El principal és que les universitats guanyen molta autonomia respecte als models anteriors on era el govern qui fixava un catàleg de títols totalment detallat i tancat. El seguiment d'uns estàndards de qualitat comuns i els sistemes de garantia interna de la qualitat que s'estableixen a les pròpies institucions donen molta solidesa al sistema i generen confiança a la societat. L'objectiu és doncs trobar un equilibri entre els avantatges i els riscos i construir un model que sigui útil i permeti a les universitats tirar endavant les seves iniciatives, però donant resposta a les noves exigències de la societat.

Davant d'aquesta problemàtica, la proposta consisteix en **definir un model d'avaluació externa que doni més autonomia a les institucions, centrant-se en les necessitats de l'estudiantat i permetent un sistema que es vagi adaptant als canvis de context de manera que sempre resulti útil per la institució i per la millora contínua de les titulacions**. En concret, el projecte pretén abordar quines dimensions caldria incorporar en un procés d'avaluació externa que, alineat amb els estàndards generals que estableix l'EEES, donin un nou enfocament al procés d'avaluació on l'estudiantat estigui realment al centre.

3- Paraules clau

Avaluació externa. Acreditació. Guia d'avaluació. Estàndards. Educació Superior. Qualitat.

4- Fonamentació teòrica i conceptual

Segons estableix Valderrama (2017), tot i que la responsabilitat de l'avaluació de l'Educació Superior correspon a les institucions d'Educació Superior que poc a poc han d'anar establint internament una cultura de la qualitat que els hi permeti la millora contínua, és imprescindible que aquesta avaluació interna es contrasti amb **referents externs articulats bàsicament a través d'estàndards i directrius**.

En el marc del procés de Bolonya per l'establiment de l'Espai Europeu d'Educació Superior (EEES), al 2005 es van definir els Estàndards i directrius per a l'assegurament de la qualitat en l'Espai Europeu d'Educació Superior (ESG) que van ser revisats i actualitzats durant el 2015 i aprovats per la conferència de Ministres d'Educació a Erevan, Armènia. Els ESG permeten una visió comuna de l'assegurament de la qualitat tant interna com externa i són el document de referència tant per les institucions com per les agències de qualitat. Els ESG es mantenen de manera prou àmplia perquè puguin ser aplicats a les diferents propostes formatives d'Estats amb sistemes educatius, polítics, lingüístics i culturals propis.

Segons apunta Herruzo (2017), actualment a Europa no són imaginables agències de qualitat fora del marc que estableixen les xarxes europees ENQA (Association for Quality Assurance in Higher Education) i EQAR (European Quality Assurance Register for Higher Education). L'EEES requereix als organismes amb capacitat de decisió que operen als diversos països que les seves agències es regeixin pels ESG, formin part de ENQA i estiguin registrades al EQAR. A Espanya hi ha onze agències d'avaluació de la qualitat (una estatal¹ i deu autonòmiques²) però només les que han superat l'avaluació externa per part de ENQA i estan registrades al EQAR³, segons la normativa vigent, tenen competència plena en tots els processos d'avaluació de titulacions

¹ ANECA: Agencia Nacional de Evaluación de la Calidad y Acreditación

² DEVA-AAC: Dirección de Evaluación y Acreditación de la Agencia Andaluza del Conocimiento

ACPUA: Agencia de Calidad y Prospectiva Universitaria de Aragón

ACCUEE: Agencia Canaria de Calidad Universitaria y Evaluación Educativa

ACSUCYL: Agencia para la Calidad del sistema universitaria de Castilla y León

AQU: Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya

AVAP: Agencia Valenciana d'Avaluació y Prospectiva

ACSUG: Axencia para a Calidade do Sistema Universitario de Galicia

AQUIB: Agència de Qualitat Universitària de les Illes Balears

Madri+d: Sección de Evaluación, Certificación y Acreditación de la Calidad de la Enseñanza Superior de la Fundación para el Conocimiento

UNIBASQ: Agencia de Calidad del Sistema Universitario Vasco

³ <https://www.egar.eu/register/agencies/>

oficials. Aquests requisits els compleixen vuit agències⁴ que són les que poden exercir doncs aquest paper decisiu.

Hi ha diferents variables que incideixen en la definició dels models d'avaluació externa de la qualitat en l'Educació Superior com són el marc de referència, el propòsit, l'abast i els procediments. El marc de referència respon a qüestions com el model de governança, els agents implicats o les implicacions dels resultats de l'avaluació. El propòsit acostuma a respondre a dos elements contraposats, tot i que sovint actuen de manera complementària: la rendició de comptes o la millora contínua. L'abast fa referència a l'objecte de l'avaluació, que en termes generals pot ser la titulació o la institució. I per últim el procediment fa referència a les diferents fases del procés que en general es pot resumir, segons Rodríguez Espinar (2013), en avaluació interna, avaluació externa, informes d'avaluació, metaavaluació, pla de millora, i seguiment i avaluació del pla de millora. Aquestes variables defineixen diferents models d'avaluació, però sovint s'acaben implementant processos d'avaluació que combinen elements de diferents models degut als diversos enfocaments i propòsits.

Rodríguez Espinar (2013) assumeix la proposta del Consell d'avaluació finlandès (FINHEEC, 2008) que conclou que el terme *model d'avaluació* fa referència a allò acordat per consens internacional i que està integrat per quatre components: una organització nacional o externa, una autoavaluació, una avaluació externa (que inclou una visita) i un informe públic. També apunta que en els últims deu anys hi ha hagut una evolució de la concepció dels diferents models d'avaluació en què s'incorpora de manera estable l'objectiu de la millora contínua.

En tot cas, els tres models d'avaluació més implantats són: l'acreditació (on un programa o institució proporciona informació de la seva activitat a un comitè extern que en farà una avaluació independent a partir d'uns estàndards), l'auditoria de la qualitat (on es verifica l'assoliment dels objectius proposats a partir d'una avaluació externa que certifica el bon funcionament dels mecanismes interns que garanteixen que les activitats es realitzen segons allò establert) i l'avaluació per la millora (que posa l'èmfasi en els processos com a estratègia per a la constant millora de la qualitat).

⁴ ANECA: Agencia Nacional de Evaluación de la Calidad y Acreditación
DEVA-AAC: Dirección de Evaluación y Acreditación de la Agencia Andaluza del Conocimiento
ACPUA: Agencia de Calidad y Prospectiva Universitaria de Aragón
ACSUCYL: Agencia para la Calidad del sistema universitaria de Castilla y León
AQU: Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya
ACSUG: Axencia para a Calidade do Sistema Universitario de Galicia
Madri+d: Sección de Evaluación, Certificación y Acreditación de la Calidad de la Enseñanza Superior de la Fundación para el Conocimiento
UNIBASQ: Agencia de Calidad del Sistema Universitario Vasco

En el cas que ens ocupa ens centrarem en el **model d'avaluació de l'acreditació**, i en concret en la seva aplicació a l'avaluació **de programes**. En general el resultat del procés d'acreditació pot ser favorable o desfavorable i les conseqüències d'aquesta avaluació poden ser de gran transcendència pel programa avaluat, ja que una avaluació desfavorable pot arribar a suposar la retirada de l'autorització per continuar amb la seva impartició.

El propòsit principal de l'acreditació de programes és la rendició de comptes. Bàsicament respon, segons apunta Harvey (2004), a l'accés massiu a l'Educació Superior i a la competència per aconseguir fons públics, així com a la major autonomia que han anat adquirint les institucions d'Educació Superior. Les propostes de titulacions les fa cada universitat, i per tant cal assegurar que s'estan duent a terme segons la legislació vigent. Tot i així, el rerefons de tota avaluació hauria de ser la millora contínua, i per tant aquest és un element clau que ha de ser l'esperit de qualsevol sistema avaluatiu.

En tot cas, l'impacte d'aquest model d'acreditació de titulacions instaurat a Espanya (com a la resta de països sota el marc de l'EEES) ha estat molt important bàsicament pel l'increment d'autonomia de les universitats i el canvi de criteri a l'hora d'establir quines titulacions es poden oferir. Les polítiques segueixen sent influents però els sistemes interns de garantia de la qualitat s'han tornat més efectius i permeten centrar-se en la revisió i la millora dels processos, i una implicació més directa dels diferents grups d'interès (estudiantat, empleadors o graduats).

En paral·lel a l'evolució i consolidació dels diversos models d'avaluació de la qualitat, en els darrers anys **l'Espai Europeu d'Educació Superior** (que ja inclou 48 estats i un estudiantat de més de 38 milions⁵) ha anat incorporant algunes **tendències** que estan emergint amb força. Entre elles la necessitat d'evolucionar els sistemes educatius perquè l'estudiantat se situï al centre, la innovació, l'empleabilitat dels estudiants, la internacionalització i la mobilitat, la necessitat d'assegurar la garantia de la qualitat, la participació de l'estudiantat en les decisions, la incorporació de la dimensió social a les universitats (Objectius de Desenvolupament Sostenible o la perspectiva de gènere, per exemple), etc.

Ja a l'informe del 2015 de la Comissió Europea sobre la Implantació del Procés de Bolonya es destacava sobre **l'aprenentatge centrat en l'estudiantat** que tot i que la majoria de programes ja definien els resultats d'aprenentatge, era molt menys freqüent que s'utilitzessin per l'avaluació de l'estudiantat. L'informe també identificava la **garantia de la qualitat** com una àrea

⁵ European Commission/EACEA/Eurydice, 2020. The European Higher Education Area in 2020: Bologna Process Implementation Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union. DOI 10.2797/756192

en constant evolució amb una tendència progressiva i generalitzada per part de les universitats a desenvolupar les seves pròpies estratègies de millora de la qualitat. De la mateixa manera també s'observava una evolució en els requisits de transparència i rendició de comptes. Gairebé tots els països de l'EEES tenien sistemes de garantia de qualitat externa, i el què calia assegurar era que produïssin resultats a la pràctica i que funcionessin dintre dels paràmetres dels ESG. El que encara costava de trobar era la participació de l'estudiantat de manera efectiva en tots els processos de garantia de la qualitat. Un altre aspecte que ja analitzava l'informe era la **dimensió social** de la universitats que s'entén com la participació dels col·lectius infrarepresentats. Tot i la reducció d'alguns desequilibris, seguien persistint i el que mancava sobretot eren indicadors més amplis que permetessin fer un seguiment real d'aquests col·lectius. L'informe també avalua la **formació al llarg de la vida** que, tot i ser un element reconegut i incorporat per la majoria de països, és un concepte ambigu i de difícil seguiment. Respecte a l'**empleabilitat** de l'estudiantat, tot i que s'identificava un major accés als estudis superiors, les taxes d'abandonament encara eren elevades. I per altra banda, es destacava la necessitat d'un major impuls de polítiques per assegurar l'empleabilitat de l'estudiantat. Per últim, l'informe també examinava els elements de **mobilitat i internacionalització**, i tot i que la majoria d'universitats promouen la internacionalització existeixen força diferències segons els països. Caldria assegurar que s'eliminen les traves per a aquesta mobilitat d'estudiantat i de personal, i també que se n'avalua l'impacte, més enllà de les xifres globals de mobilitat. Choudaha (2017) establí un marc temporal de tres onades superposades entre els anys 1999 i 2020, analitzant els diferents elements que han impactat en els canvis en la mobilitat de l'estudiantat. Bàsicament els atacs terroristes del 2001, la recessió financera global del 2008, i al 2016 l'alentiment de l'economia xinesa, l'inici del Brexit i les eleccions presidencials d'Estats Units. En aquest context apunta que les institucions hauran de tornar-se cada cop més competitives per atreure i retenir a l'estudiantat internacional. I que en tot cas les institucions haurien de tendir a innovar no només per l'increment de l'estudiantat sinó per equilibrar-lo amb els serveis de suport que s'ofereix per aquest perfil d'estudiant incloent la millora de la seva empleabilitat.

En el darrer informe de la Implementació del Procés de Bolonya d'octubre del 2020, es posa de manifest que tot i l'evolució en la implementació d'un sistema de confiança entre els diferents sistemes d'Educació Superior, cal encara millorar la seva posada en pràctica, fent referència tant a l'assegurament de la qualitat com al reconeixement. També destaca la dificultat encara per assolir l'objectiu vinculat a la dimensió social de la universitat que estableix que l'estudiantat que accedeix, participa i completa els estudis superiors ha de ser un reflex de la diversitat de la població. Malgrat la voluntat de la majoria de països d'incorporar aquest objectiu gairebé

aspiracional com a propi, són pocs els que han aconseguit establir i implementar mesures coherents que abordin les qüestions relatives a la dimensió social.

Cada dos o tres anys els Ministres responsables d'Educació Superior es reuneixen per fer seguiment de l'evolució de l'Espai Europeu d'Educació Superior des de la declaració de Bolonya del 1999, i per decidir els següents passos. La darrera va tenir lloc aquest passat mes de novembre del 2020 a Roma. En la seva declaració apunten que les institucions d'Educació Superior tenen un paper clau per la conducció dels canvis necessaris que tenim per davant, i en concret "han de preparar a l'estudiantat per convertir-se en ciutadania activa, crítica i responsable i l'hi ha d'oferir oportunitats d'aprenentatge al llarg de la vida que li doni el suport per dur a terme el seu paper en la societat". També destaca el rol fonamental de les universitats en l'assoliment al 2030 dels Objectius de Desenvolupament Sostenible⁶ (ODS), i que la qualitat de l'educació segueix sent el segell distintiu del EEES en una "cultura robusta d'integritat acadèmica i científica". **De cara al 2030 es dibuixa un EEES fonamentat en un sistema inclusiu, innovador, i interconnectat.** En el marc d'aquest sistema educatiu socialment inclusiu, la declaració incorpora en el seu annex 2 uns "Principis i Directrius per enfortir la dimensió social de l'Educació Superior a l'EEES", entre ells l'existència de dades fiables que permetin la millora de la dimensió social de l'Educació Superior basada en evidències. Pel que fa a la innovació es destaca que caldrà una ràpida actualització de coneixements, habilitats i competències per respondre als desafiaments i desenvolupar les oportunitats que ens portarà la nova dècada. En concret caldrà proporcionar a l'estudiantat itineraris més flexibles i oberts que posin a l'aprenentatge de l'estudiantat al centre. Incorporat com a annex 3 adopten un seguit de recomanacions per a les autoritats nacionals per a la millora de l'ensenyament i l'aprenentatge en l'Educació Superior a l'EEES. Pel que fa a la interconnectivitat reforça el compromís que ja hi havia pel 2020 i que no ha estat assolit, de que un 20% dels graduats a l'EEES hagin estudiat fora i que adquireixin competències internacionals i interculturals bé sigui per la internacionalització dels seus currículums, per les mobilitats o per gaudir d'entorns d'innovació internacional.

Per complementar aquest visió de la implementació de l'anomenat procés de Bolonya és interessant l'informe elaborat per l'ESU al 2018 des del punt de vista de l'estudiantat (*Bologna with student eyes 2018. The final countdown*). Destaca encara el llarg camí per recórrer que permeti a l'estudiantat ser una actor més dintre del món educatiu amb la responsabilitat del seu propi desenvolupament i aprenentatge, i també posa de manifest que la majoria de mecanismes per assegurar aquesta **implicació de l'estudiantat** existeixen i han estat definits, i que el què cal és posar-ho en pràctica i implementar-ho. Així passa per exemple amb el seu paper en els

⁶ <https://www.un.org/sustainabledevelopment/es/objetivos-de-desarrollo-sostenible/>

processos d'assegurament de la qualitat, en l'aprenentatge centrat en l'estudiantat, en la mobilitat, en el reconeixement, o en la seva participació.

Un dels focus de l'Educació Superior que hem avançat també abans és el posicionament de **l'estudiantat al centre de l'aprenentatge**. Hi ha diversos informes i estudis sobre aquest tema i és important destacar com s'apunta a l'estudi del 2015 de ESU (*Overview on Student-centred learning in higher education in Europe*) que aquest posicionament de l'estudiantat en cap cas va en detriment del professorat, al contrari, que és una oportunitat per desenvolupar noves metodologies d'ensenyament, per reforçar el paper del professorat com a suport a l'aprenentatge i que la millora de la docència s'ha de basar en les necessitats de l'estudiantat. D'aquí la importància de la recollida del feedback de l'estudiantat i del seu paper actiu en la construcció dels currículums, de manera que siguin vistos com un soci més de la comunitat educativa i com a responsables del seu aprenentatge.

Un altre element destacable és la implicació real dels **grups d'interès** en els processos d'assegurament de la qualitat. L'informe de l'ESU del 2020 *Study on stakeholder involvement in external quality assurance* mostra que tot i que els agents més coneguts com a grups d'interès: estudiantat, acadèmics, empleadors i altre personal de les institucions d'Educació Superior, estan implicats en la majoria de processos, no ho fan tant altres grups d'interès com la societat civil o les autoritats locals. El repte segueix sent una implicació real dels grups d'interès més enllà dels requeriments legals. També és important ser conscient de que els diferents grups d'interès tenen diferents motivacions i que la seva implicació en els processos interns o externs d'assegurament de la qualitat no poden ser homogenis i s'han d'adaptar a les diferents categories. Un cop més el que serà clau és ser capaç d'avaluar l'impacte de la seva participació.

Aquestes noves tendències de l'Educació Superior es poden emmarcar majoritàriament en el que s'ha anomenat **la tercera missió de la universitat**. La literatura sobre aquest tema és molt extensa i la pròpia definició del terme pot ser ambigua i diferir segons la font consultada. Compagnucci L. i Spigarelli F. (2020) han dut a terme una sistemàtica revisió de la literatura existent que mostra aquesta complexitat. En tot cas, el concepte es troba en constant evolució. Històricament la universitat tenia dues missions clares: la docència i la recerca. Ensenyar a les elits de la comunitat en temps d'Aristòtil, i la conservació i transmissió del coneixement a l'Edat Mitjana, mostren aquest naixement emergent de la universitat a Grècia i la seva progressiva institucionalització durant l'Edat Mitjana. No es produeix un canvi significatiu fins al segle XIX amb la reforma Humboldt a Prússia i la creació de la Universitat de Berlin. Aquest canvi suposa que la universitat deixi només de proporcionar els coneixements específics per exercir una professió, i passi a capacitar a l'estudiantat perquè pugui adquirir per sí mateix els coneixements

que li calguin per exercir-la dintre d'una societat en constant progrés. S'unifica per tant, en un mateix espai, les tasques de docència i de recerca donant lloc a la universitat moderna. La recerca es nodreix de les discussions a les aules, i les classes milloren perquè qui les fa està immers en recerques diverses. La següent revolució la trobem a finals dels anys 1980 on es comença a introduir el terme tercera missió fent referència tant a la contribució de la universitat al desenvolupament econòmic i social, com a les interaccions entre la universitat i la societat. Entrat ja al segle XXI les universitats s'han mogut de les seves dues missions tradicionals cap a donar resposta a les necessitats canviants de la societat. Tal i com apunten Compagnucci L. i Spigarelli F. (2020) no existeix consens de les funcions que engloba el concepte de tercera missió de la universitat i el propi enfocament de cada recercaire que hi treballa mostra les diverses visions que hi ha de l'Educació Superior. En general es pot considerar que la tercera missió és la relació entre les universitats i els *stakeholders* de fora de l'àmbit acadèmic. Aquesta relació entre acadèmia i societat contribueix al desenvolupament social, econòmic i cultural de les comunitats. Termes com transferència del coneixement, innovació i empenedoria estan associats a aquesta tercera missió, així com el vincle entre universitat-indústria-govern. El gran repte és com es mesura aquesta nova missió de la universitat, i com s'incorporen indicadors per avaluar les iniciatives vinculades a la tercera missió tal i com es fa amb la docència i la recerca.

5- Contextualització i justificació

A l'agost del 2020 l'anomenat grup E4⁷ (que correspon a ENQA, EUA, EURASHE i ESU) va analitzar la vigència dels ESG en el panorama canviant de l'Educació Superior. Degut a les transformacions que s'han experimentat en els darrers anys en l'Educació Superior, incloent la incorporació del e-learning, l'aparició de les micro-credencials, i la renovada importància de la tercera missió de la universitat, algunes universitats estan explorant maneres d'abordar la garantia de la qualitat que vagi més enllà dels ESG. Parteixen de la idea de que els ESG han de mantenir-se com a *fitness for purpose*, han de continuar sent suficientment flexibles per respondre a l'evolució del panorama de l'Educació Superior, i han de poder donar suport a la innovació i a la diversitat en l'Educació Superior i en l'assegurament de la qualitat. El grup reconeix que els marcs d'assegurament de la qualitat hauran d'evolucionar amb el pas del temps com ho fa l'Educació Superior i els reptes externs, com la sostenibilitat, o la incorporació de la dimensió social. Però el propòsit principal de l'assegurament de la qualitat: sigui la rendició de comptes o la millora contínua, es manté. També segueix sent pertinent el focus dels ESG i l'assegurament de la qualitat en l'aprenentatge i l'ensenyament, incloent els vincles amb la recerca i la innovació.

⁷ <https://www.eqar.eu/about/e4-group/>

També s'especifica que els ESG apliquen a tot el què ofereixen les institucions d'Educació Superior sense detriment per la forma d'estudi o com s'ofereixi. La responsabilitat clau en l'assegurament de la qualitat de les seves activitats recau en les institucions universitàries, malgrat els papers rellevants de les agències de qualitat i dels governs.

En la declaració conjunta de les quatre institucions s'estableix doncs que **és important que les universitats entenguin el sentit ampli dels ESG fent els processos d'assegurament de la qualitat el màxim de flexibles possibles, que donin resposta als seus propòsits, i que permetin l'experimentació**. Els ESG s'han d'entendre com un mínim, però qualsevol procés addicional o innovador que s'hi vulgui incorporar, tant si està estretament relacionat amb l'educació o amb d'altres activitats de les institucions d'Educació Superior, no s'han d'excloure del marc dels ESG encara que no siguin específicament inclosos en el seu abast.

És amb aquesta voluntat que es planteja aquest treball, definint un model d'avaluació flexible que incorpori elements vinculats a les noves tendències en l'Educació Superior i que a l'hora permeti a les universitats donar seguiment als seus propis propòsits.

Sánchez i Gómez (2018) apunten que després d'una dècada d'implementació del model d'assegurament de la qualitat en el marc del EEES, alguns sistemes nacionals comencen a patir el que es pot anomenar "la fatiga de l'avaluació". Hi ha diferents exemples en el nostre context més proper sobre com incorporar alguns d'aquests elements vinculats a les noves tendències apuntades al punt anterior als processos avaluatius. Així, l'AQU dona l'opció d'avaluar algunes dimensions addicionals en els processos d'acreditació de programes: la internacionalització, la interacció entre recerca i docència, i el desenvolupament i la inserció professionals. També l'AQUA (Agència de Qualitat de l'Ensenyament Superior d'Andorra) va elaborar un informe al 2017 amb una proposta per introduir els ODS a les institucions d'Educació Superior d'Andorra a través de l'avaluació de la qualitat dels seus ensenyaments. Més lluny del nostre context, a Suècia, la UKÄ (Swedish Higher Education Authority) estableix unes guies per l'avaluació de programes amb unes dimensions que incorporen explícitament la perspectiva de l'estudiantat i el món laboral i la col·laboració amb la societat. No s'ha identificat però cap proposta que sigui innovadora en la seva globalitat i que no representi un esforç addicional per la institució o una tensió exagerada als propis processos avaluatius. A l'annex 1 s'especifiquen els principals models d'avaluació de programes analitzats a Espanya, i més en detall a Catalunya; els exemples d'incorporació de nous elements tant a Catalunya com a Andorra; i l'exemple més innovador identificat al sistema d'avaluació de programes de Suècia i que serveix d'inspiració per la proposta. En tot cas, aquesta comparativa permet confirmar com els ESG es traslladen als diferents models d'avaluació i perquè, tot i considerar-se un marc comú, s'han d'entendre més

com una orientació com apunten Huertas i Edo (2018), i com cada país, segons el seu context divers, ha de fer-ne les adaptacions que consideri més adequades en cada moment.

En les diferents tendències emergents identificades en l'apartat anterior veiem que un problema recurrent és la **valoració de l'impacte**, més enllà de les dades vinculades a les pròpies activitats. Així passa per exemple amb la internacionalització o la mobilitat, o amb l'estudiantat situat al centre de l'aprenentatge, o amb la participació dels grups d'interès, o en la dimensió social de la universitat, etc. L'avaluació de les titulacions o les institucions encara se centra però en general en els mateixos indicadors de fa anys, sense tenir en compte aquestes noves tendències. O més ben dit, identificant en alguns casos les tendències, però no podent mesurar el seu impacte.

Així per exemple, en l'avaluació del professorat s'acostumen a fer servir indicadors vinculats a publicacions científiques, a la participació en projectes d'innovació docent, contribucions a congressos, estades en altres centres, tesis doctorals dirigides, etc. I falten més elements que assegurin una millora en la qualitat de la formació rebuda per l'estudiantat i per tant de l'impacte que té la pròpia tasca docent en l'aprenentatge de l'estudiantat. Identificar indicadors adequats per avaluar l'impacte de les activitats de les universitats vinculades a la tercera missió és també complicat, començant per la falta de definició homogènia de quines són aquestes activitats. Tal i com apunten Bueno i Casani (2007) les universitats troben majors incentius per obtenir bons resultats en els indicadors establerts que els hi permetin obtenir més recursos, que en assolir objectius pels que potser s'havien arribat a establir indicadors. En l'àmbit específic de la recerca, al 2012 es va signar a San Francisco una declaració sobre l'avaluació de la recerca (San Francisco Declaration On Research Assessment - DORA) que pretén millorar les formes en què els organismes de finançament, les institucions acadèmiques i altres parts avaluen el resultat de la investigació científica. El que promou és una valoració de la recerca basada en la qualitat mateixa de la recerca i no en la notorietat de les revistes en què es publica. Aquesta qualitat es vincula a l'impacte social dels resultats, més enllà de les mètriques de la seva publicació. En el cas de l'avaluació dels models d'aprenentatge que situen a l'estudiantat al centre, al 2020 la Comissió Europea ha dut a terme un mapeig de bones pràctiques⁸. Així s'identifiquen pràctiques d'alt impacte que permeti experiències transformatives en l'aprenentatge de l'estudiantat; s'estableix com s'hauria d'avaluar aquest impacte; i s'avaluen com aquestes bones pràctiques

⁸ Mapping and analysis of student-centred learning and teaching practices: usable knowledge to support more inclusive, high quality higher education. https://nesetweb.eu/wp-content/uploads/2020/03/NESET_AR2-2019.pdf

poden contribuir a una major inclusió en l'accés per tot l'estudiantat així com a una millor atenció a l'estudiantat a les aules.

Així doncs, l'objectiu d'aquest projecte de treball final és fer una **proposta teòrica de guia d'avaluació que tingui una mirada cap a les noves tendències en el món de l'Educació Superior i cap als reptes que tenim per davant**, procurant superar els models vigents actuals, i **incorporant dimensions i criteris específics i innovadors**.

El context en què s'emmarca aquest projecte és l'àmbit de l'EEES i es vol que la proposta resultant pugui tenir una aplicabilitat general. Tot i així, s'ha acotat per assegurar una possible aplicació a l'entorn de Catalunya i Espanya segons la normativa específica vigent. El resultat del treball és una **guia d'avaluació externa d'acreditació de graus i màsters universitaris** i els seus agents destinataris finals seran les institucions d'Educació Superior, i per tant el seu estudiantat i professorat, que haurien de trobar en aquest model resposta a les seves noves necessitats. En primera instància però, els destinataris serien les agències de qualitat que estableixen aquestes guies d'avaluació externa que han de seguir després les institucions per superar dites avaluacions.

La innovació es vol proposar en l'enfocament del propi model, i no tant en fer propostes més innovadores *per se* com seria haver optat per una avaluació per la millora. La perspectiva principal és la de la qualitat dels resultats. La guia se centra en l'impacte del què fan les institucions d'Educació Superior, més enllà del com ho fan (amb quins recursos o amb quins processos).

6- Objectius

L'**objectiu general** d'aquest treball és definir un model d'avaluació externa que incorpori noves dimensions dintre d'una acreditació de programes de grau i màster universitari, per tal de donar resposta a les tendències de l'Educació Superior en el marc de les necessitats de la societat actual.

En concret podem establir els següents **objectius específics**:

- 1- Identificar las principals tendències de l'Educació Superior actuals i amb vistes al futur immediat.
- 2- Identificar quines serien les dimensions més adequades per avaluar aquests nous elements en el marc d'una acreditació de graus i màsters universitaris.

3- Per cadascuna de les dimensions definir-ne els criteris i estàndards associats, els aspectes a valorar, les evidències, els indicadors, els graus d'assoliment de l'estàndard, i les rúbriques per a la seva avaluació.

4- Formular una guia d'avaluació que incorpori tots els elements vinculats a les diferents dimensions apuntats al punt anterior, i el procediment d'avaluació tant interna com externa a seguir.

7- Disseny metodològic

La modalitat del TFM triada ha estat un projecte de plantejament teòric. Com a tal doncs, una part molt important del procés d'elaboració del treball final ha estat la cerca i anàlisi d'informació.

Per una banda s'han identificat quines són les tendències actuals en el món de l'Educació Superior. Aquest aspecte ja s'havia abordat en algunes assignatures del Màster i per tant s'ha revisat la informació treballada i s'ha identificat si hi ha actualitzacions per part bàsicament d'organismes internacionals que estableixin nous elements a tenir en compte. En el mateix sentit s'ha cercat i revisat nova bibliografia existent. Per altra banda, s'ha dut a terme una anàlisi de diferents models d'avaluació externa existents per identificar-ne diferències així com aspectes nous. La cerca s'ha acotat en dos sentits: per una banda centrant-nos en models d'acreditació de programes, que és el nostre objecte d'estudi, i per l'altra fent un focus especial a Espanya, que és on es vol que pugui tenir aplicació el model teòric que s'acabarà definint, i també al model suec que és on es tenen identificats alguns elements innovadors que serviran per inspirar el nou model proposat. Per tant en aquesta primera part s'ha dut a terme bàsicament una tasca de **recollida d'informació** i una **anàlisi comparativa** de la mateixa per assolir les primers dos objectius específics fixats.

En una segona fase s'ha **dissenyat un model propi** que vol donar resposta a l'objectiu general de que el sistema d'avaluació plantejat s'adapti a les noves necessitats de la societat actual, i que sigui flexible de manera que aquesta adaptació pugui ser àgil i constant. En aquesta fase de disseny s'han detallat tots els **elements que caracteritzen un model d'avaluació** segons s'estableix al tercer objectiu específic, tenint especial cura en identificar bé com s'ha d'avaluar cada estàndard a través de les diferents eines de les que disposem: evidències, indicadors i rúbriques.

Finalment s'ha elaborat una **guia teòrica d'avaluació** que hauria de permetre implementar el model proposat. Així doncs s'ha entrat en el detall de quin és el marc de referència, quin és el

propòsit de la guia, el seu abast, el procediment, i les eines. Aquesta guia parteix de la proposta que es va fer en el marc de l'assignatura del Màster de Processos d'avaluació externa.

En resum les **fases per l'elaboració del treball** final han estat:

-cerca i recollida d'informació: tendències de l'Educació Superior, i models d'avaluació externa (acreditació de titulacions) existents;

-anàlisi comparativa i crítica de la informació recollida: identificació de tendències clau, principals elements comuns dels models d'avaluació externa, i elements innovadors en els models d'avaluació externa;

-disseny d'un model propi d'avaluació externa: definició de les dimensions, els criteris i els estàndards que conformaran el model, i detall de tots els elements per avaluar-los;

-elaboració d'una guia d'avaluació externa: adequació de tots els elements per a poder ser presentats com una guia d'avaluació.

8- Aspectes ètics

Com a estudiant de la UOC he seguit els compromisos ètics que s'estableixen en el **Codi Ètic de la UOC** de març del 2017. Aquest codi representa el conjunt de valors, principis i normes que inspiren la conducta de tota la comunitat. En el cas dels estudiantat es concreta que "cal comprometre's amb el procés d'aprenentatge i promoure actituds que es generen des de la inquietud per saber, l'esforç personal, la responsabilitat, el sentit crític i la cooperació" (codi ètic UOC, 2017). Aquest és doncs el rerefons que es manté durant tot el procés d'elaboració del treball final de màster.

A banda, en tant que es tracta d'un treball de plantejament teòric, es mantindrà el **respecte cap a les autories intel·lectuals** donant el reconeixement adequat a l'autoria de les idees, els materials i els documents que s'utilitzin. Tots els treballs citats o especificats en la bibliografia seran recollits seguint la normativa APA.

9- Guia d'avaluació externa per a l'acreditació de Graus i Màsters Universitaris

Índex

- A- Introducció
- B- Context
- C- Abast i moment de l'avaluació
- D- Dimensions de l'avaluació
- E- Criteris i estàndards de qualitat
- F- Procés d'avaluació interna
- G- Procés d'avaluació externa
- H- Aprovació del procés d'avaluació externa
- I- Millora del procés d'avaluació externa

A- Introducció

Aquesta Guia d'Avaluació Externa per a l'Acreditació de Graus i Màsters Universitaris té com a **objectiu** proporcionar una eina a les agències de qualitat perquè la incorporin en els seus processos d'acreditació, o bé perquè la facin servir de base per a l'actualització de les seves guies vigents que serveixen de suport als processos d'acreditació que duen a terme.

La innovació de la proposta consisteix en agrupar sota una mateixa guia d'avaluació aspectes que en alguns contextos apareixen de manera separada, o com a avaluacions complementàries i no obligatòries dels sistemes d'acreditació. Han tingut especial rellevància, les dimensions addicionals proposades per l'AQU (Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya) i la proposta per a l'avaluació de programes de l'UKÄ⁹ (Swedish Higher Education Authority).

⁹ La UKÄ ha tornat a ser *full member* d'ENQA des del 16 de desembre de 2020 i està pendent d'incorporació a l'EQAR durant el 2021. Havia estat full membre durant 12 anys però ho va deixar de ser al 2014 passant a ser *affiliate member*. <https://enqa.eu/index.php/external-review-report-of-uka/>.
<https://www.eqar.eu/register/current-applications/>

La guia s'emmarca en l'àmbit de l'**Espai Europeu d'Educació Superior (EEES)** i segueix els criteris i directrius per l'assegurament de la qualitat de l'EEES (ESG¹⁰) revisats al 2015 i que són un document de referència pels sistemes d'assegurament de la qualitat tant interns com externs, i per les agències de qualitat. També compleix amb la normativa d'aplicació a Espanya d'Ordenació dels ensenyaments universitaris oficials (el RD 1393/2007¹¹ en els seus articles 24.2 i 27 bis) on s'estableix com procedir per a la renovació de les acreditacions de les titulacions oficials, així com amb la Resolució de la Direcció General d'Universitats del 2014 (Resolució ECO/1902/2014¹²) que estableix el procediment per la presentació de sol·licituds per a la renovació de l'acreditació de titulacions oficial a Catalunya. Així doncs, tot i que la voluntat de la guia és ser una proposta teòrica que serveixi d'inspiració a les agències de qualitat de l'àmbit de l'EEES que vulguin fer una adaptació o renovació dels seus sistemes d'acreditació, s'assegura que compleixi amb les **normatives vigents a Catalunya i Espanya** perquè tingui aplicabilitat.

Més enllà de complir amb els requeriments dels marcs normatius dels diferents països, és important que cada agència de qualitat, en funció de les competències que li siguin atorgades, pugui apostar per enfocaments que vagin més enllà, tot establint un cicle continu de millores en base als dos eixos bàsics d'assegurament de la qualitat: la responsabilitat i la millora, i incentivant la responsabilitat de les institucions universitàries i la seva autonomia, tal i com estableixen els ESG. **Aquest model d'avaluació externa vol donar més autonomia a les institucions, centrant-se en les necessitats de l'estudiantat i permetent un sistema que es vagi adaptant als canvis de context de manera que sempre resulti útil per la institució i per la millora contínua de les titulacions.** Aquesta és doncs la voluntat de la guia que teniu entre mans.

B- Context

En els últims anys l'Educació Superior ha patit alguns canvis fruit de l'adaptació a les noves tendències del context del segle XXI en què ens trobem. A finals del 2020, en la darrera conferència de Ministres d'Educació que fa seguiment de l'evolució de l'EEES, s'albirava un 2030 basat en un sistema inclusiu, innovador i interconnectat, i se seguia destacant el paper clau de les institucions d'Educació Superior en la incorporació dels canvis que necessàriament ha d'adoptar el sistema educatiu.

En paral·lel, els sistemes d'avaluació de titulacions i d'institucions també han evolucionat en els darrers anys fins a constituir-se un model estable i robust que genera confiança entre

¹⁰ https://enqa.eu/indirme/esg/ESG%20in%20Catalan_by%20AQU%20Catalunya.pdf

¹¹ <https://www.boe.es/buscar/pdf/2007/BOE-A-2007-18770-consolidado.pdf>

¹² https://www.aqu.cat/doc/doc_79696597_1.pdf

institucions en el marc del sistema d'Educació Superior europeu. Els ESG es basen en quatre principis d'assegurament de la qualitat en l'EEES¹³: “les institucions d'Educació Superior són les principals responsables de la qualitat de la seva oferta i de la garantia d'aquesta qualitat; l'assegurament de la qualitat respon a la diversitat de sistemes, institucions, programes i estudiantat d'Educació Superior; l'assegurament de la qualitat promou el desenvolupament d'una cultura de la qualitat; l'assegurament de la qualitat té en compte les necessitats i les expectatives de l'estudiantat, de la resta de parts interessades i la societat”.

El grup E4 recordava també aquest passat estiu del 2020 la importància de que les universitats entenguin en sentit ampli els ESG i que els processos d'assegurament de la qualitat siguin tant flexibles com sigui possible, donant resposta als seus propòsits i permetent cert grau d'experimentació.

És amb aquesta voluntat que neix aquesta guia que acompanya a un procés d'acreditació de programes flexible que incorpora elements vinculats a les noves tendències en l'Educació Superior i que a l'hora permet a les universitats donar seguiment als seus propis propòsits.

Les principals **tendències** identificades són: l'aprenentatge centrat en l'estudiantat, la garantia de la qualitat, la implicació dels grups d'interès, la participació de l'estudiantat, la incorporació de la dimensió social, la formació al llarg de la vida, l'empleabilitat, la mobilitat i la internacionalització, i la incorporació de la tercera missió de la universitat. Per poder adaptar els processos d'avaluació de programes a aquestes noves tendències es proposen noves **dimensions i criteris i estàndards** específics. Les cinc dimensions que es volen avaluar miren de donar resposta a aquestes noves tendències sota el paraigües comú dels ESG.

Així es mantenen com a elements essencials el professorat i l'entorn d'aprenentatge. La participació de l'estudiantat com a centre de l'aprenentatge i el seu paper actiu i corresponsable en la definició dels propis programes, que en cap cas s'ha d'entendre en detriment del professorat, ans al contrari, són un element clau per l'acompanyament de l'estudiantat en el seu procés d'aprenentatge, creant una experiència de qualitat i facilitant l'adquisició de coneixements i competències. En la mateixa línia la garantia de la qualitat també es fixa en els ESG en matèria d'aprenentatge i ensenyament en l'Educació Superior i també s'especifica que això inclou l'entorn d'aprenentatge i els vincles rellevants amb la recerca i la innovació. També es pot interpretar aquí la innovació com la capacitat per actualitzar ràpidament el coneixement que ens permeti adaptar-nos als canvis. En tots dos casos, la percepció de l'estudiantat és un element important en la seva avaluació i per tant en l'impacte que tenen en el seu aprenentatge.

¹³ https://enqa.eu/indirme/esg/ESG%20in%20Catalan_by%20AQU%20Catalunya.pdf

En una segona dimensió es fa un èmfasi especial en com el disseny del programa, la seva implementació i la seva avaluació contribueixen a l'assoliment de les competències per part de l'estudiantat, així com quin seguiment sistemàtic es fa del seu procés d'aprenentatge i quin retorn se li fa. La participació de l'estudiantat torna a ser clau en l'establiment d'aquests processos. Com a part d'aquest seguiment i dels canvis establerts s'incorporen els grups d'interès als que cal tenir informats i implicats, com apunta una de les tendències. És important que aquesta implicació sigui real i rellevant, i no només com a un mer compliment d'algun requeriment. En aquest apartat també hi ha un criteri específic sobre perspectiva de gènere i a com s'introdueix a tots els efectes. Això té una especial vinculació amb aquesta incorporació de la dimensió social, de la igualtat d'oportunitats i dels ODS. El propi seguiment del procés de l'estudiantat en la seva formació, més enllà del programa específic avaluat, també té a veure amb la importància creixent de la formació al llarg de la vida.

La tercera dimensió se centra específicament en la incorporació de la perspectiva de l'estudiantat. No es busca només assegurar-ne la seva implicació i l'existència de mecanismes per a la seva participació, sinó anar més enllà i veure si es posa a la pràctica i si és efectiu, en línia amb algunes de les observacions dutes a terme en el marc d'anàlisi com la de l'ESU *Bologna with student eyes 2018*.

La quarta dimensió se centra en exclusiva en la internacionalització. Aquesta ha estat focus des de la implantació del EEES però els objectius fixats per a la mobilitat d'un 20% de l'estudiantat encara no han estat assolits. La internacionalització però va més enllà de la mobilitat, i ha d'incorporar també l'assoliment de competències internacionals i l'oportunitat de viure experiències d'internacionalització que es poden produir en el marc del propi programa, o a través del professorat, o de la resta d'estudiantat. També es fa un focus especial en el seguiment i l'avaluació dels resultats d'internacionalització que cada institució s'ha de fixar. Per tant, tornem al punt de la importància de que les avaluacions siguin útils per la pròpia institució, i també de que els objectius es vagin adaptant amb facilitat.

Per últim, hi ha una dimensió específica de la vida professional i la col·laboració amb la societat. Això es vincula directament amb les tendències d'empleabilitat i de tercera missió, en tant que relació de les universitats amb els *stakeholders* de fora de la universitat. Té especial rellevància la implicació dels Alumni en l'avaluació d'aquests aspectes, i també les aportacions que puguin fer de les seves experiències que enriqueixin els propis programes. També assegurar que aquesta relació constant amb la societat permet millorar i adaptar els continguts i les competències necessàries per a l'ocupabilitat de l'estudiantat i la seva adaptació al canviant món laboral quan s'hi incorporin.

C- Abast i moment de l'avaluació

L'abast de l'avaluació són els programes de grau i màster universitari. L'avaluació és durà a terme *ex post*, és a dir quan el programa fa un cert temps que està implantat. La tria de quins programes han de dur a terme l'acreditació es farà en base a diferents criteris, i no necessàriament sobre tots els programes d'un centre en el mateix moment. Això ha de permetre que la institució tingui més llibertat per anar programant les acreditacions de les seves titulacions.

Els factors que es tindran en compte per seleccionar quins programes hauran de passar l'acreditació seran:

- en un màxim de sis anys tots els programes de grau han de passar per l'acreditació, tot i que en termes generals serà la universitat la que triarà en quin moment fer-ho per cada titulació. En el cas dels màsters universitaris aquest termini màxim serà de quatre anys;
- en el cas de professions regulades, serà la pròpia agència la que establirà en quin moment cal fer-ho, tant pel que fa a la periodicitat com al moment concret. Especialment en moments de canvis regulatius pot resultar d'interès avaluar la mateixa titulació de diferents institucions per valorar i comparar com s'està duent a terme;
- quan algun programa no compleixi amb els criteris mínims durant el procés avaluatiu, l'agència podrà demanar a la institució d'incorporar en el procés avaluatiu algun altre programa;
- quan en l'avaluació d'un programa s'identifiqui algun estàndard que no compleixi amb els criteris fixats, es podrà demanar incorporar algun altre programa per analitzar aquell estàndard.

Poden quedar exclosos de l'acreditació aquells programes que es decideixin tancar per part de la institució, així com aquells que per algun motiu, que caldrà justificar, portin dos cursos sense acceptar estudiantat nou.

Cada institució disposarà d'un pla d'acreditació dels seus programes pels següents sis anys que serà públic i que estarà actualitzat de manera que sempre es visibilitzin els següent sis anys.

D- Dimensions de l'avaluació

Pel que fa a les **dimensions** i per tal de donar resposta als objectius d'aquest model d'avaluació, es proposa avaluar aquestes cinc dimensions:

I-Elements essencials

S'incorpora aquí el que es consideren elements clau del programa, i que bàsicament fan referència al professorat, a l'entorn d'aprenentatge i a la vinculació amb la recerca. El centre de tot el procés formatiu ha de ser clarament l'estudiantat, i per tant no és tant important la visió específica de les potencialitats del professorat i de la seva vinculació amb la recerca, sinó quin és l'impacte que aquest aspecte pot tenir en l'estudiantat i en el seu procés d'aprenentatge.

II-Disseny, implantació i resultats

En aquesta dimensió es pretén valorar com el disseny del programa, la seva implementació i la seva avaluació aconseguixen l'assoliment dels objectius del programa per part de l'estudiantat. Per tant, no es pretén valorar per si mateix el disseny ni la implementació, sinó com impacten en l'assoliment d'objectius i per tant en els resultats de l'estudiantat. S'incorpora així en aquesta dimensió l'assoliment d'objectius, fent focus un cop més en com les necessitats de l'estudiantat es tenen en compte perquè puguin arribar a assolir els objectius previstos. S'integra aquí la perspectiva de gènere, identificant com es pot mesurar i en quins àmbits es té en compte. Per últim, s'incorpora també el seguiment, la mesura i el feedback entenent que són elements fonamentals per a la millora contínua. Per tant, aquesta dimensió ens permetrà fer focus també en l'estudiantat i en com li donem resposta, així com en els elements de millora contínua.

III-Perspectiva de l'estudiantat

És fonamental que l'estudiantat tingui un paper actiu en la millora dels continguts i de la implementació del programa. La incorporació d'una dimensió específica que reculli aquesta perspectiva va en línia amb l'objectiu del model d'avaluació.

IV-Internacionalització

Incorpora la vocació d'internacionalització del propi programa que afavoreix la internacionalització de l'estudiantat, el perfil internacional del seu professorat, i l'avaluació dels resultats en la internacionalització. Es considera oportú fer-ne una dimensió específica per la importància d'aquest element en els sistema d'Educació Superior actual.

V-Vida professional i col·laboració amb la societat

El programa ha de ser útil per la incorporació de l'estudiantat al món professional i per saber-se adaptar als canvis constants. L'estudiantat ha d'estar preparat per incorporar-se al món laboral però sobretot per entendre que el món laboral en què es mourà és canviant, i és un element clau que sigui capaç de relacionar-se en aquest entorn de manera activa, i adaptant-se als canvis. Aquesta dimensió també ha de permetre avaluar com la universitat, i en concret el programa, interacciona i col·labora amb la societat.

E- Criteris i estàndards de qualitat

A cada dimensió s'inclouen un o més **criteris** que tenen associada la definició d'un **estàndard**. En total es proposa avaluar deu criteris amb els següents estàndards associats:

I-Elements essencials

1-Professorat *El nombre de professorat assignat al programa i la combinació de les seves experteses d'àmbit de coneixement i pedagògiques és suficient i proporcional al volum d'estudiantat del programa, als seus continguts i a la implementació de la titulació, tant a curt com a llarg termini.*

2-Entorn d'aprenentatge *El programa es desenvolupa en un entorn orientat a la professionalització i on hi ha un contacte estret entre la docència i la recerca.*

II-Disseny, implantació i resultats

3-Assoliment d'objectius *El programa facilita a través del disseny i de la implementació, i assegura a través de l'avaluació, que quan s'emet el títol l'estudiantat ha assolit els objectius en forma de coneixements, competències i emissió de judicis.*

4-Perspectiva de gènere *La perspectiva de gènere és tinguda en compte, comunicada i incorporada en els continguts, el disseny i la implementació del programa.*

5-Seguiment, mesura i feedback *El contingut, el disseny, la implementació i l'avaluació del programa se segueixen sistemàticament. Els resultats del seguiment es tradueixen en mesures de millora de la qualitat i es proporciona la informació als grups d'interès.*

III-Perspectiva de l'estudiantat

6-Incorporació de la perspectiva de l'estudiantat *L'estudiantat té l'oportunitat d'adoptar un paper actiu en la tasca de millorar el contingut i la implementació del programa.*

IV-Internacionalització

7-Internacionalització del programa *El programa està dissenyat per a facilitar a l'estudiantat l'adquisició de coneixements i competències que afavoreixin el seu desenvolupament acadèmic i professional en entorns internacionals.*

8-Perfil internacional del professorat *El perfil del professorat del programa té experiència acadèmica o professional internacional i participa de xarxes internacionals.*

9-Avaluació dels resultats d'internacionalització *Existeix un seguiment sistemàtic dels resultats dels indicadors d'internacionalització establerts que es tradueixen en mesures de millora de la qualitat.*

V-Vida professional i col·laboració amb la societat

10-Vida professional i col·laboració amb la societat *El programa està dissenyat i implementat de manera que sigui útil per la preparació de l'estudiantat per afrontar els canvis en la seva vida laboral. Existeixen col·laboracions rellevants amb la societat de l'entorn.*

No es fa un plantejament del procés d'avaluació que especifiqui elements que tinguin més pes que altres. Tots els elements tenen la mateixa consideració perquè el que es busca és el focus en l'estudiantat així com en l'adaptació al context canviant. Aquests fets poden evidenciar-se amb tots els estàndards. Preval doncs l'enfocament per sobre d'establir dimensions amb més valor que altres.

Per cadascuna d'aquestes combinacions de dimensions, criteris i estàndards s'identifiquen a mode d'exemple aspectes a valorar, possibles evidències, indicadors i graus d'assoliment de l'estàndard en funció de rúbriques d'avaluació. No s'ha d'entendre com una relació tancada, sinó com a orientacions que ajudin a la institució en l'anàlisi per l'avaluació dels seus programes.

Dimensió I: Elements essencials
Criteri 1: Professorat
<i>Estàndard: El nombre de professorat assignat al programa i la combinació de les seves experteses d'àmbit de coneixement i pedagògiques és suficient i proporcional al volum d'estudiantat del programa, als seus continguts i a la implementació de la titulació, tant a curt com a llarg termini.</i>
Aspectes a valorar: El professorat que participa al programa té l'expertesa requerida en els seu àmbit científic/artístic/professional. També tenen expertesa en l'àmbit pedagògic que assegurí que l'estudiantat adquirirà els coneixements, l'expertesa i la preparació necessàries. La capacitat del professorat haurà de ser proporcional a l'abast del programa. Serà rellevant que la institució assegurí el desenvolupament de competències entre el professorat. Ha de ser responsabilitat del professorat mantenir i millorar les competències vinculades als àmbits científic/artístic/professional i pedagògiques tant a nivell individual com col·lectiu. En el cas de programes d'accés a professions regulades caldrà assegurar que el professorat que els tutoritza té l'experiència suficient en el sector.

Evidències:

- relació de professorat assignat al pla d'estudis segons categoria i àmbit d'expertesa
- relació de l'expertesa pedagògica del professorat assignat al programa
- expertesa específica en el cas de programes d'accés a professions regulades
- pla de formació del professorat que permeti avaluar la millora de la qualitat de l'activitat docent
- valoració de l'acció docent del professorat per part de l'estudiantat
- relació d'actualització del professorat de les seves competències

Indicadors:

- resultats de l'enquesta de satisfacció de l'estudiantat respecte a l'acció docent del professorat
- % de seguiment dels plans de formació establerts per la institució
- professorat per categoria
- % d'hores impartides de docència
- ràtio d'estudiantat per professorat

Grau d'assoliment de l'estàndard: L'estàndard es pot assolir en dos nivells "alta qualitat" o "en revisió". Alta qualitat implica que l'estàndard s'assoleix completament i que s'incorporen bones pràctiques que serveixin per la millora contínua. Sota revisió comporta que per assolir completament l'estàndard cal incorporar aspectes de millora necessària que poden assumir-se en un termini relativament curt.

Rúbriques:**Alta qualitat:**

El professorat té expertesa suficient del seu àmbit de coneixement científic, artístic o professional. El professorat segueix plans de formació específics que contribueixen al seu desenvolupament. El professorat té habilitats pedagògiques demostrables. El professorat és suficient pel volum d'estudiantat del programa.

En revisió:

L'expertesa del professorat en el seu àmbit de coneixement científic, artístic o professional no és suficient. No tot el professorat segueix plans de formació específics. Les habilitats pedagògiques del professorat no es poden demostrar. El nombre de professorat no és suficient pel volum d'estudiantat del programa.

Dimensió I: Elements essencials

criteri 2: Entorn d'aprenentatge

Estàndard: El programa es desenvolupa en un entorn orientat a la professionalització i on hi ha un contacte estret entre la docència i la recerca.

Aspectes a valorar: L'entorn d'aprenentatge fa referència a l'entorn on el programa es desenvolupa i on hi ha actius tant estudiantat com professorat. Aquest entorn d'aprenentatge serà favorable si es caracteritza per tenir condicions que assegurin el desenvolupament, la creativitat i si la recerca i la docència es troben. L'estudiantat té accés a la recerca rellevant que es produeix en relació al programa. L'estudiantat també té l'oportunitat de participar en un context de recerca i poder tenir una aproximació a la recerca. Aquest entorn d'aprenentatge també afavoreix un treball científic, artístic o professional entre el professorat.

Evidències:

- actualitzacions dels continguts del programa que assegurin el permanent ajustament als avenços de l'àmbit de coneixement
- participació de l'estudiantat en projectes o grups de recerca
- activitats extracurriculars vinculades a la recerca
- ús de les infraestructures de recerca en els programes
- valoració de l'estudiantat respecte a la vinculació amb la recerca del programa formatiu
- treball conjunt i col·laboratiu entre el professorat d'un mateix àmbit de coneixement

Indicadors:

- % d'estudiantat que s'incorpora després a un programa de màster o doctorat
- nombre de treballs de recerca dirigits pel professorat vinculats als continguts del programa
- resultats de l'enquesta de valoració de l'estudiantat respecte a la interacció de la recerca amb el programa formatiu
- % de professorat actiu en recerca vinculada al programa formatiu

Grau d'assoliment de l'estàndard: L'estàndard es pot assolir en dos nivells "alta qualitat" o "en revisió". Alta qualitat implica que l'estàndard s'assoleix completament i que s'incorporen bones pràctiques que serveixin per la millora contínua. Sota revisió comporta que per assolir completament l'estàndard cal incorporar aspectes de millora necessària que poden assumir-se en un termini relativament curt.

Rúbriques:

Alta qualitat:

El programa formatiu s'ha anat actualitzant segons els avenços de l'àmbit de coneixement. L'estudiantat té accés a la recerca vinculada als programes. Més d'un 30% de l'estudiantat del programa segueix fent estudis de màster o de doctorat. Els treballs de recerca que dirigeix el professorat estan vinculat als continguts del programa. Es

	duen a terme activitats extracurriculars vinculades a la recerca. L'estudiantat col·labora en grups de recerca.
En revisió:	El programa formatiu no s'actualitza en funció dels avenços de l'àmbit de coneixement. L'estudiantat no té accés a la recerca vinculada als programes. Menys d'un 30% de l'estudiantat del programa segueix fent estudis de màster o doctorat. Els treballs de recerca que dirigeix el professorat no estan necessàriament vinculats als continguts del programa. No es duen a terme activitats extracurriculars vinculades a la recerca. Cap o poca part de l'estudiantat col·labora en grups de recerca.

Dimensió II: Disseny, implantació i resultats

criteri 3: Assoliment d'objectius

Estàndard: *El programa facilita a través del disseny i la implementació i assegura a través de l'avaluació que quan s'emet el títol l'estudiantat ha assolit els objectius en forma de coneixements, competències i emissió de judicis.*

Aspectes a valorar: El procés de disseny del programa té en compte en tot moment l'assoliment d'objectius. Existeix un vincle clar entre les competències que han de ser assolides, els objectius formatius, els resultats d'aprenentatge, les activitats que caldrà realitzar, i el sistema d'avaluació establert. En la implementació del programa s'ajusta el disseny previst en allò que calgui per assegurar l'assoliment d'objectius. El sistema d'avaluació establert assegura l'assoliment d'objectius per part de l'estudiantat. Es tenen en compte les necessitats de l'estudiantat. El programa té tot un sistema de suport a la docència que contribueix a l'assoliment d'objectius per part de l'estudiantat. Les activitats que ha de dur a terme l'estudiantat són les més adequades per la consecució dels seus objectius.

Evidències:

- relació entre coneixements i competències i el disseny del programa que asseguri el seu assoliment
- procés de disseny del programa formatiu
- relació entre objectius formatius, resultats d'aprenentatge, activitats a realitzar i sistema d'avaluació establert per a una mostra d'assignatures
- sistema de suport a la docència establert
- tipologia d'activitats que ha de dur a terme l'estudiantat
- sistema de recollida de necessitats de l'estudiantat
- enquesta de satisfacció de l'estudiantat sobre el procés docent global

Indicadors:

- resultats acadèmics de superació de les assignatures
- resultats acadèmics globals de la titulació
- resultats de l'enquesta de valoració de l'estudiantat sobre el procés docent en global
- nombre de modificacions del programa durant al seva implementació

Grau d'assoliment de l'estàndard: L'estàndard es pot assolir en dos nivells "alta qualitat" o "en revisió". Alta qualitat implica que l'estàndard s'assoleix completament i que s'incorporen bones pràctiques que serveixin per la millora contínua. Sota revisió comporta que per assolir completament l'estàndard cal incorporar aspectes de millora necessària que poden assumir-se en un termini relativament curt.

Rúbriques:**Alta qualitat:**

El disseny del programa té en compte en tot moment l'assoliment de competències i de continguts. Queden ben relacionades les competències a assolir amb els objectius de formació, els resultats d'aprenentatge, les activitats a dur a terme, i els sistemes avaluatius establerts. Existeix un sistema de recollida de les necessitats de l'estudiantat. Existeix un sistema de suport a la docència que contribueix a l'assoliment dels objectius. La tipologia d'activitats establertes són les més adequades per la consecució dels objectius.

En revisió:

El disseny del programa no té en compte l'assoliment de competències i de continguts. No queden ben relacionades les competències a assolir amb els objectius de formació, els resultats d'aprenentatge, les activitats a dur a terme, i els sistemes avaluatius establerts. No existeix un sistema específic de recollida de les necessitats de l'estudiantat. No existeix un sistema de suport a la docència o existeix però no contribueix a l'assoliment dels objectius. La tipologia d'activitats establertes no són les més adequades per la consecució dels objectius.

Dimensió II: Disseny, implantació i resultats**Criteri 4: Perspectiva de gènere**

Estàndard: La perspectiva de gènere és tinguda en compte, comunicada i incorporada en els continguts, el disseny i la implementació del programa.

Aspectes a valorar: La perspectiva de gènere s'ha d'entendre com a la igualtat d'oportunitats entre totes les persones, més enllà del seu gènere, per donar forma a les seves pròpies vides i a la societat. Això implica que en el si del programa hi ha consciència de la perspectiva de gènere, i que aquesta es pot concretar en mesures tant qualitatives com quantitatives. Aquesta perspectiva de gènere s'ha de tenir en compte en la planificació de l'estructura del programa i la docència. També en la distribució del professorat del programa. També es tindrà en compte en la selecció dels recursos que acompanyaran a les diferents assignatures. Es promourà l'equilibri de l'estudiantat en titulacions molt masculinitzades o molt feminitzades. S'assegurarà que el professorat té incorporada aquesta visió de la perspectiva de gènere.

Evidències:

- existeix un pla de formació pel professorat en perspectiva de gènere
- existència de mecanismes per assegurar que la perspectiva de gènere s'incorpora en el disseny dels programes
- existència d'assignatures que incorporen la perspectiva de gènere de manera explícita
- existència de mecanismes per assegurar que la perspectiva de gènere s'incorpora als recursos de les assignatures
- dades d'accés de nou estudiantat distribuït per sexe
- existència d'enquestes de satisfacció de l'estudiantat específiques sobre la presència de la perspectiva de gènere al programa
- els indicadors disponibles sobre la incorporació de la perspectiva de gènere al programa són públics

Indicadors:

- resultats acadèmics de la titulació distribuïts per sexe
- durada dels estudis segons el sexe
- percentatge de graduats segons el sexe
- percentatge de seguiment de la formació en perspectiva de gènere entre el professorat
- professorat del programa distribuït per sexe

Grau d'assoliment de l'estàndard: L'estàndard es pot assolir en dos nivells "alta qualitat" o "en revisió". Alta qualitat implica que l'estàndard s'assoleix completament i que s'incorporen bones pràctiques que serveixin per la millora contínua. Sota revisió comporta que per assolir completament l'estàndard cal incorporar aspectes de millora necessària que poden assumir-se en un termini relativament curt.

Rúbriques:

Alta qualitat:

L'estudiantat té accés equitatiu al programa. Existeixen mecanismes per assegurar la perspectiva de gènere en el disseny del programa i de les assignatures. En l'elaboració o selecció dels recursos de les assignatures es té en compte la perspectiva de gènere. Es recull l'opinió de l'estudiantat

	sobre la incorporació de la perspectiva de gènere a la titulació. Es publiquen indicadors sobre la perspectiva de gènere en el programa. Existeix formació específica sobre perspectiva de gènere pel professorat.
En revisió:	No es troba un accés equitatiu de l'estudiantat al programa. No existeixen mecanismes per assegurar la perspectiva de gènere en el disseny del programa i de les assignatures. No es té en compte la perspectiva de gènere en l'elaboració o selecció dels recursos de les assignatures. No es recull l'opinió de l'estudiantat sobre la incorporació de la perspectiva de gènere a la titulació de manera específica. No es publiquen indicadors sobre la perspectiva de gènere en el programa. No existeix formació específica sobre perspectiva de gènere pel professorat.

Dimensió II: Disseny, implementació i resultats
Criteri 5: Seguiment, mesura i feedback
<i>Estàndard: El contingut, el disseny, la implementació i l'avaluació del programa se segueixen sistemàticament. Els resultats del seguiment es tradueixen en mesures de millora de la qualitat i es proporciona la informació als grups d'interès.</i>
Aspectes a valorar: Es valorarà el seguiment continu que fa la institució del disseny, de la implementació i dels resultats per assegurar la qualitat del programa a curt i llarg termini. Caldrà incorporar propostes que assegurin la millora de la qualitat del programa. Caldrà establir mesures concretes pels diferents ítems del programa dels que es faci seguiment. Els diferents grups d'interès hauran de ser informats de com es farà el seguiment i dels canvis que es vagin incorporant. Caldrà incorporar aquí la valoració que fa la institució de l'abandonament de l'estudiantat, així com les possibles mesures de flexibilització per reduir-lo.
Evidències: <ul style="list-style-type: none"> - existència de mesures concretes pel seguiment dels programes - recull sistemàtic de propostes de millora pels programes - seguiment sistemàtic de la implementació de les propostes de millora anteriors - existència d'un sistema d'informació del seguiment dels programes cap als diferents grups d'interès - existència de mesures contra l'abandonament de l'estudiantat - informes de seguiment dels programes

- enquesta específica a l'estudiantat per valorar el grau d'informació rebuda sobre el seguiment dels programes i les seves propostes de millora

Indicadors:

- taxa d'abandonament del programa
- grau de satisfacció dels estudiants amb la informació rebuda sobre el seguiment i les millores en els programes
- percentatge de propostes de millora proposades
- percentatge de propostes de millora implementades

Grau d'assoliment de l'estàndard: L'estàndard es pot assolir en dos nivells "alta qualitat" o "en revisió". Alta qualitat implica que l'estàndard s'assoleix completament i que s'incorporen bones pràctiques que serveixin per la millora contínua. Sota revisió comporta que per assolir completament l'estàndard cal incorporar aspectes de millora necessària que poden assumir-se en un termini relativament curt.

Rúbriques:

Alta qualitat:

El programa disposa d'un sistema de seguiment sistemàtic dels diferents ítems del programa. El programa recull propostes de millora i les implementa de manera majoritària, fent també un seguiment de la seva implementació. Els diferents grups d'interès són informats regularment del seguiment del programa i de les propostes de millora. Es fa un seguiment explícit de l'abandonament de l'estudiantat, i s'adopten mesures per reduir-lo.

En revisió:

El programa no disposa d'un sistema de seguiment sistemàtic dels diferents ítems del programa. El programa no recull propostes de millora de manera sistemàtica, o no les implementa de manera majoritària, o bé no fa un seguiment de la seva implementació. Els diferents grups d'interès no són informats regularment del seguiment del programa i de les propostes de millora. No es fa un seguiment explícit de l'abandonament de l'estudiantat, o no s'adopten mesures per reduir-lo.

Dimensió III: Perspectiva de l'estudiantat

Criteri 6: Incorporació de la perspectiva de l'estudiantat

Estàndard: *L'estudiantat té l'oportunitat d'adoptar un paper actiu en la tasca de millorar el contingut i la implementació del programa.*

Aspectes a valorar: Es valorarà la influència real de l'estudiantat en el programa, tant formal com informal. La influència real pot comportar, entre d'altres, la representació de l'estudiantat en diferents òrgans. És rellevant la forma en què l'estudiantat participa en els processos de decisió. La informació sobre els canals d'informació de què disposen i que els hi han de permetre tenir un rol actiu en la millora contínua del programa. Aquesta influència també ha de comprendre la individual i per tant de quins canals disposa l'estudiantat per poder tenir un paper actiu en la millora del propi programa i dels processos d'aprenentatge. Serà rellevant també identificar com la institució recull els punts de vista de l'estudiantat.

Evidències:

- relació d'òrgans de representació de l'estudiantat
- processos d'elecció de representants de l'estudiantat
- informes amb recull de procediments de consulta amb l'estudiantat
- relació de processos de decisió en els que participa l'estudiantat
- relació de canals de recollida de les propostes de l'estudiantat
- actes de les reunions en les què participen els representants de l'estudiantat
- informació pública dels canals de recollida de propostes de l'estudiantat

Indicadors:

- resultats de les enquestes de satisfacció de l'estudiantat
- nombre de propostes d'estudiantat recollides
- nombre de reunions dutes a terme amb representants de l'estudiantat
- percentatge de representants de l'estudiantat respecte al total d'estudiantat del programa

Grau d'assoliment de l'estàndard: L'estàndard es pot assolir en dos nivells "alta qualitat" o "en revisió". Alta qualitat implica que l'estàndard s'assoleix completament i que s'incorporen bones pràctiques que serveixin per la millora contínua. Sota revisió comporta que per assolir completament l'estàndard cal incorporar aspectes de millora necessària que poden assumir-se en un termini relativament curt.

Rúbriques:

Alta qualitat:

L'estudiantat té opció de participar activament en el programa per contribuir a la seva millora contínua. Els canals de comunicació són públics i coneguts. Les propostes de l'estudiantat són incorporades al programa. S'estableix un conjunt de bones pràctiques que permeten la millora contínua.

En revisió:

L'estudiantat té algun o cap canal per traslladar propostes de millora del programa. Existeixen canals per traslladar propostes però no són públics o coneguts. Existeix un

Dimensió IV: Internacionalització

Criteri 7: Internacionalització del programa

Estàndard: *El programa està dissenyat per a facilitar a l'estudiantat l'adquisició de coneixements i competències que afavoreixin el seu desenvolupament acadèmic i professional en entorns internacionals.*

Aspectes a valorar: El programa integra competències que afavoreixin el desenvolupament de l'estudiantat en entorns internacionals. Existeix part de la docència impartida en terceres llengües. S'afavoreix la mobilitat bidireccional internacional de l'estudiantat. Existeix l'opció de fer pràctiques internacionals. El programa integra professorat estranger. La titulació incorpora algun reconeixement o credencial internacional. La informació pública del programa s'adreça a grups d'interès internacionals. L'estudiantat i els graduats valoren positivament la internacionalització del programa.

Evidències:

- convenis de mobilitat existents
- relació de professorat estranger
- relació de reconeixements o credencials associats al programa
- relació de competències vinculades a la internacionalització
- relació d'assignatures impartides en terceres llengües
- convenis de pràctiques internacionals existents
- informació pública del programa amb referències a la internacionalització del programa

Indicadors:

- nombre de mobilitats dutes a terme per curs
- percentatge d'estudiantat que ha realitzat mobilitats per curs
- percentatge d'estudiantat del programa que ha realitzat pràctiques internacionals
- percentatge de professorat estranger
- percentatge d'assignatures impartides en terceres llengües
- resultats de l'enquesta de satisfacció de l'estudiantat respecte a la internacionalització del programa

Grau d'assoliment de l'estàndard: L'estàndard es pot assolir en dos nivells "alta qualitat" o "en revisió". Alta qualitat implica que l'estàndard s'assoleix completament i que s'incorporen bones pràctiques que serveixin per la millora contínua. Sota revisió comporta que per assolir completament l'estàndard cal incorporar aspectes de millora necessària que poden assumir-se en un termini relativament curt.

Rúbriques:	
Alta qualitat:	El programa inclou competències específiques que facilitin el desenvolupament internacional de l'estudiantat. S'inclouen les opcions de mobilitat internacional i de pràctiques internacionals. Més d'un 50% de l'estudiantat utilitza alguna de les dues opcions. Existeix més d'un 30% d'assignatures impartides en terceres llengües. Un 25% del professorat del programa és estranger. El programa té associat algun reconeixement internacional. L'estudiantat valora positivament la internacionalització del programa.
En revisió:	El programa no inclou competències específiques que facilitin el desenvolupament internacional de l'estudiantat. No s'inclouen les opcions de mobilitat internacional i de pràctiques internacionals o bé menys d'un 50% de l'estudiantat en fa ús. Existeix menys d'un 30% d'assignatures impartides en terceres llengües. Menys d'un 25% del professorat del programa és estranger. El programa no té associat cap reconeixement internacional. L'estudiantat no valora positivament la internacionalització del programa.

Dimensió IV: Internacionalització
Criteri 8: Perfil internacional del professorat
<i>Estàndard: El perfil del professorat del programa té experiència acadèmica o professional internacional i participa de xarxes internacionals.</i>
Aspectes a valorar: El professorat vinculat al programa té experiència acadèmica internacional. Això es pot produir perquè hagin realitzat alguna estada en una universitat estrangera, o bé perquè hi hagin defensat la seva tesi doctoral. També es tindrà en compte a aquests efectes els que hagin participat en projectes de recerca atorgats per organismes internacionals amb altres investigadors de centres estrangers. També es valorarà el professorat pròpiament estranger. Mobilitat internacional actual del professorat a través d'estades. Participació en xarxes internacionals de docència o de recerca per part del professorat. La institució té un paper actiu en promou la participació del seu professorat en experiències internacionals.

Evidències:

- relació de professorat amb estades en d'altres universitats estrangeres
- relació de professorat estranger
- relació de xarxes internacionals en les què actualment participa el professorat vinculat al programa
- projectes de recerca internacionals actius en els què participa el professorat vinculat al programa
- relació del professorat amb tesis doctorals realitzades a l'estranger
- relació de convenis existents per a la mobilitat del professorat

Indicadors:

- percentatge del professorat vinculat al programa amb tesis doctorals realitzades a l'estranger
- percentatge de professorat del programa que participa en l'any actual en alguna xarxa internacional
- nombre de projectes de recerca internacionals vius en els què participa el professorat del programa
- percentatge de professorat del programa que ha realitzat estades internacionals en els darrers tres anys

Grau d'assoliment de l'estàndard: L'estàndard es pot assolir en dos nivells "alta qualitat" o "en revisió". Alta qualitat implica que l'estàndard s'assoleix completament i que s'incorporen bones pràctiques que serveixin per la millora contínua. Sota revisió comporta que per assolir completament l'estàndard cal incorporar aspectes de millora necessària que poden assumir-se en un termini relativament curt.

Rúbriques:

Alta qualitat:	El professorat del programa té en la seva gran majoria experiència acadèmica internacional. Hi ha professorat estranger entre el que s'assigna al programa. El professorat duu a terme mobilitats internacionals. El professorat participa de projectes de recerca internacionals. El professorat participa de xarxes internacionals de docència o de recerca. La institució promou la participació del professorat en experiències internacionals.
En revisió:	El professorat del programa no té en la seva gran majoria experiència acadèmica internacional. No hi ha professorat estranger entre el que s'assigna al programa. El professorat no duu a terme mobilitats internacionals. El professorat no participa de projectes de recerca internacionals. El professorat no participa de xarxes internacionals de docència o de recerca. La institució promou la participació del professorat en experiències internacionals.

Dimensió IV: Internacionalització

Criteri 9: Avaluació dels resultats d'internacionalització

Estàndard: *Existeix un seguiment sistemàtic dels resultats dels indicadors d'internacionalització establerts que es tradueixen en mesures de millora de la qualitat.*

Aspectes a valorar: La institució té establert el seu propi sistema d'indicadors d'internacionalització. Es fa un seguiment sistemàtic d'aquests indicadors. Es fa també una anàlisi qualitativa dels resultats que mostren els indicadors vinculant-los a l'estratègia de la universitat. Els grups d'interès són informats d'aquests resultats, i participen activament en les propostes de millora.

Evidències:

- relació d'indicadors vinculats a la titulació que mesuren la internacionalització del programa
- sistema de seguiment dels indicadors d'internacionalització
- sistema de recollida de l'opinió dels grups d'interès sobre els resultats dels indicadors d'internacionalització
- relació de les propostes de millora vinculades als resultats dels indicadors d'internacionalització
- vinculació de l'estratègia de la institució en la internacionalització i les accions de millora proposades

Indicadors:

- percentatge de propostes de millora vinculades a la internacionalització implementades durant el darrer curs
- nombre d'indicadors específics sobre internacionalització sobre els que es fa seguiment sistemàtic
- resultat de satisfacció de l'estudiantat amb la internacionalització del programa
- resultat de satisfacció del professorat amb la internacionalització del programa

Grau d'assoliment de l'estàndard: L'estàndard es pot assolir en dos nivells "alta qualitat" o "en revisió". Alta qualitat implica que l'estàndard s'assoleix completament i que s'incorporen bones pràctiques que serveixin per la millora contínua. Sota revisió comporta que per assolir completament l'estàndard cal incorporar aspectes de millora necessària que poden assumir-se en un termini relativament curt.

Rúbriques:

Alta qualitat:

La institució disposa d'un sistema d'indicadors d'internacionalització propi i en fa un seguiment sistemàtic. Es proposen

	propostes de millora en funció dels resultats i de l'estratègia de la institució i s'implementen. Els grups d'interès coneixen l'estratègia d'internacionalització de la institució i els resultats dels indicadors que la mesuren, i participen de les propostes de millora.
En revisió:	La institució no disposa d'un sistema d'indicadors d'internacionalització propi o no en fa un seguiment sistemàtic. No es proposen propostes de millora en funció dels resultats i de l'estratègia de la institució o no s'implementen. Els grups d'interès no coneixen l'estratègia d'internacionalització de la institució o els resultats dels indicadors que la mesuren, o no participen de les propostes de millora.

Dimensió V: Vida professional i col·laboració amb la societat

criteri 10: Vida professional i col·laboració amb la societat

Estàndard: *El programa està dissenyat i implementat de manera que sigui útil per la preparació de l'estudiantat per afrontar els canvis en la seva vida laboral. Existeixen col·laboracions rellevants amb la societat de l'entorn.*

Aspectes a valorar: Es valorarà com el programa afavoreix que els graduats puguin fer servir els coneixements i les competències adquirides durant els seus estudis per construir les seves vides professionals i per adaptar-se als diferents contextos en els que es trobin. La institució haurà de mostrar com el programa es troba actualitzat i adaptat a la vida laboral i professional. També caldrà especificar quin sistema es fa servir per recollir la informació necessària que permeti aquesta actualització del programa i acostament al sector professional. També caldrà mostrar com el programa col·labora amb la societat i això afavoreix la seva qualitat. Caldrà comptar també amb les experiències dels alumne que poden servir també per desenvolupar el programa.

Evidències:

- existència d'un sistema que permeti recollir les noves tendències del sector professional més vinculat al programa per identificar aspectes a actualitzar
- relació sistemàtica amb els alumne del programa per aplicar la seva experiència al programa
- relació d'actualitzacions del programa dutes a terme per canvis en el sector
- valoració dels graduats sobre com les competències adquirides al programa els ha permès desenvolupar-se en un entorn laboral
- relació de col·laboracions amb l'entorn social

Indicadors:

- resultats de satisfacció dels graduats per la seva integració al món laboral gràcies a les competències adquirides al programa
- percentatge d'alumni del programa que es relacionen amb la institució perquè les seves experiències permetin millora del programa
- nombre de millores implementades al programa gràcies a la recerca de la informació sobre com evoluciona el sector
- nombre de col·laboracions del programa amb la societat

Grau d'assoliment de l'estàndard: L'estàndard es pot assolir en dos nivells "alta qualitat" o "en revisió". Alta qualitat implica que l'estàndard s'assoleix completament i que s'incorporen bones pràctiques que serveixin per la millora contínua. Sota revisió comporta que per assolir completament l'estàndard cal incorporar aspectes de millora necessària que poden assumir-se en un termini relativament curt.

Rúbriques:**Alta qualitat:**

Les competències adquirides al programa afavoreixen que els graduats puguin construir la seva vida laboral i professionals i adaptar-se als diferents contextos amb els que es trobin. El programa està actualitzat segons les tendències del sector professional. Existeixen canals per recollir la informació de l'evolució del sector professional. Es tenen en compte les experiències dels alumni per la millora del programa. El programa té col·laboracions amb la societat. Es recull l'opinió dels graduats respecte al seu desenvolupament en el món laboral gràcies a les competències adquirides al programa.

En revisió:

Les competències adquirides al programa no afavoreixen que els graduats puguin construir la seva vida laboral i professionals o adaptar-se als diferents contextos amb els que es trobin. El programa no està actualitzat segons les tendències del sector professional. No existeixen canals per recollir la informació de l'evolució del sector professional. No es tenen en compte les experiències dels alumni per la millora del programa. El programa no té col·laboracions amb la societat. No es recull l'opinió dels graduats respecte al seu desenvolupament en el món laboral gràcies a les competències adquirides al programa.

F- Procés d'avaluació interna

El model d'avaluació externa proposat incorpora una fase prèvia d'avaluació interna que serà clau per a la posterior acreditació. Aquest procés d'avaluació interna consisteix bàsicament en l'elaboració d'un autoinforme. Aquest autoinforme s'elabora i aprova formalment cada any. La única diferència és que el de l'any en què pertoqui seguir el procés d'acreditació l'anomenarem autoinforme d'acreditació (en comptes d'autoinforme de seguiment) però és important que els autoinformes anuals segueixin una mateixa estructura i lògica avaluativa que ens porti al cicle de millora contínua. També és important, en la mesura que sigui possible, que els autoinformes anuals es realitzin pel mateix equip que es constitueix com a comissió d'avaluació interna. Aquesta comissió ha d'assegurar que compta amb la representació de tots els grups d'interès i no només amb les persones més properes al programa. Això implica incloure professorat i personal de gestió implicat, però també estudiantat, alumni i empleadors.

Tota la informació incorporada a l'autoinforme farà referència a l'any anterior, tot i que per l'avaluació externa es tindran en compte, en format d'annexos, els autoinformes de seguiment anteriors des del moment de la darrera acreditació. Això permetrà tenir en compte l'evolució i la implementació de millores que és un factor clau per tot el procés d'avaluació.

L'informe s'ha de basar en evidències, tot i que tindrà un pes molt rellevant la valoració que es faci de manera integral del funcionament del programa, de les propostes de millora incorporades i la vinculació amb l'evolució del context, així com la incorporació de la perspectiva de l'estudiantat en tots els estàndards. L'èmfasi de l'autoavaluació sempre s'ha de trobar més en l'avaluació que en la descripció. Els exemples que es proporcionin han de servir tant per descriure les fortalezes així com també per identificar les àrees de millora, incloent la planificació de la implementació d'accions que permetin la millora contínua del programa per assegurar l'alta qualitat. L'extensió màxima de l'autoinforme serà de 30 pàgines sense comptar els annexos. Aquest autoinforme es farà arribar a l'agència de qualitat.

A tall d'exemple, tot i mantenir l'autonomia de la institució per decidir com vol presentar la informació, els apartats que podria incloure l'autoinforme són:

- Dades generals de la titulació (nom, crèdits, any inicial d'impartició, etc.)
- Valoració de l'assoliment dels estàndards
- Recull d'evidències
- Identificació de fortalezes i d'àrees de millora
- Propostes d'accions de millora

G- Procés d'avaluació externa

La fase d'avaluació externa comporta la constitució d'una **comissió d'avaluació externa formada per un grup d'experts**. Aquests experts revisaran la documentació, bàsicament l'autoinforme d'acreditació, i també realitzaran una visita a la institució. És important que aquest grup d'experts tingui l'expertesa suficient que li permeti avaluar totes les dimensions, així com que tingui coneixements avaluatius. En aquesta avaluació hi ha d'haver també, a banda d'experts externs, estudiantat i representants dels món empresarial i laboral. Només així aconseguirem una avaluació integrada dels diferents aspectes que cal analitzar. Amb una definició dels aspectes que cal avaluar clara i detallada, que inclou indicacions generals, evidències, indicadors i rúbriques, el model d'avaluació es considera prou robust per evitar l'heterogeneïtat de judicis. Tot i així és important que els experts es gestionin de manera adequada així com que se'ls hi ofereixi una bona formació obligatòria. L'annex 2 incorpora una proposta molt detallada sobre com gestionar i formar als experts que participaran en els processos avaluatius.

La **visita d'avaluació** és una peça clau del procés d'avaluació externa. Tal i com s'ha apuntat anteriorment, en general la proposta d'acreditació la sol·licita la institució, més enllà dels casos en què l'agència ho pot sol·licitar bé perquè sigui una professió regulada que hagi patit algun canvi i que es vulgui avaluar a nivell transversal, bé perquè estigui en procés de revisió des de l'acreditació anterior, o bé perquè hi hagi alguna altra titulació amb algun element en revisió que faci que es vulgui analitzar alguna altra titulació. Per tant el procés de la visita s'inicia amb la sol·licitud de la institució.

Un cop l'agència accepta la proposta, es tanca de manera conjunta la data de la visita. La institució haurà de proporcionar l'autoinforme d'acreditació per a la seva avaluació uns tres mesos abans de la visita. Amb aquesta informació la comissió externa d'avaluació analitzarà la documentació i si li cal demanarà a la institució aclariments o informació addicional.

És important que aquesta visita estigui molt ben planificada més enllà de l'establiment de la pròpia data. Si la comissió d'avaluació externa ho considera necessari es pot començar per establir una breu visita prèvia per a tenir un primer contacte amb la institució i demanar, si així ho considera, alguna informació complementària. També ha de servir per explicar en detall a la institució en què consistirà l'avaluació i quins són els elements clau, així com per donar l'oportunitat de plantejar tots els dubtes que es puguin tenir sobre el procés.

Està previst que la visita duri dos dies. La institució és la que es fa responsable de l'organització detallada de l'agenda que proporcionarà amb antelació a la comissió per a la seva organització.

Això inclou tant les propostes de persones a entrevistar, com l'organització de l'horari, com la pròpia logística de sales, infraestructura necessària i àpats.

En tot cas, l'objectiu principal durant la visita és que els avaluadors puguin conèixer *in situ* la institució i el funcionament del programa, que puguin contrastar les evidències proporcionades i els aspectes que la institució identifica a l'autoinforme com a fortaleces i àrees de millora, i demanar més evidències si es considera necessari.

En línia amb el plantejament que es fa d'aquest model d'avaluació, el que serà important verificar és que la titulació té un funcionament centrat en l'estudiantat, en la seva implicació, i en l'adaptació als contextos canviants, i que això queda reflectit en tots els elements avaluats.

Un cop finalitzada la visita, la comissió d'avaluació externa elaborarà un informe que remetrà a l'agència. El resultat d'aquest informe pot ser d'alta qualitat o en revisió.

L'agència de qualitat analitzarà l'**informe** que ha elaborat la comissió d'avaluació externa i, si compleix amb tots els requisits establerts, el traslladarà a la institució en un termini màxim de quatre setmanes després de la visita. La institució disposarà de 20 dies per fer al·legacions si ho considera oportú. Si fos així, l'agència traslladaria les al·legacions a la comissió d'avaluació externa per després tornar a revisar l'informe resultant, que en 20 dies més ha de tornar a estar en mans de la institució i que es considerarà definitiu.

L'agència traslladarà a les autoritats competents l'acreditació d'aquell programa perquè consti a tots els efectes.

En el cas que l'informe hagi resultat en revisió, implica que la institució té un any per ajustar aquells aspectes que calgui millorar, i que a l'any següent es repetirà el procés d'acreditació. Les acreditacions que permeten confirmar que en el termini d'un any s'han aplicat les millores necessàries per revertir les deficiències identificades, són més breus i se centren específicament en aquells aspectes.

En el cas del model d'avaluació proposat, l'informe té la utilitat de recollir de manera integrada les diferents visions que s'ha aportat sobre aquell programa. Tant en la comissió d'avaluació interna que inicia el procés, com en la comissió d'avaluació externa s'integren persones dels diferents grups d'interès que fa que el procés s'enriqueixi. També serveix per identificar clarament quines són les propostes de millora i com es van incorporant i implementant amb el pas del temps. És l'evidència doncs en global que permet mostrar en quin punt evolutiu es troba aquell programa. Aquesta evidència només actuarà com a tal si es fa pública tal i com s'explica a continuació.

L'informe d'acreditació definitiu que ja tenen tant l'agència, com la institució, com les autoritats competents **es farà públic** tant a la web de l'agència de qualitat, com a la web de la institució. Haurà d'estar disponible en tots dos casos en el transcurs d'un mes des del tancament de la versió final. És important per anar en línia amb l'objectiu d'aquesta metodologia d'avaluació que pretén ser una eina que serveixi per analitzar l'impacte, centrat en l'estudiantat, i amb voluntat última de millora continua.

Aquest informe ha de servir a altres titulacions o institucions com a exemple de bones pràctiques, com a identificació d'àrees de millora i en definitiva con un bon *benchmark* que permeti la millora de les titulacions.

H- Aprovació del procés d'avaluació externa

Aquest procés d'avaluació externa és proposat per les agències de qualitat. Abans de donar-lo per tancat es contrastarà amb els diferents grups d'interès per assegurar que respon a les necessitats actuals d'estudiants i també que dóna resposta real a aquesta voluntat d'adaptar-se a les noves necessitats generades pel context d'internacionalització, de vincle amb el món laboral, de paper clau dels grups d'interès, d'aprenentatge amb l'estudiant al centre, etc.

Per dur a terme aquest procés consultiu l'agència conformarà diferents focus grups amb estudiantat, alumni, experts amb trajectòria internacional, i professionals i ocupadors dels diferents sectors. Fruit del treball d'aquests grups s'acabaran d'ajustar els elements que hagin tingut propostes de millora.

La proposta de metodologia d'avaluació proposada es troba dintre del marc normatiu espanyol i català, i en línia amb les directrius europees, pel que no cal cap aprovació especial més enllà de la pròpia agència que haurà de formar part de les diverses xarxes d'agències de qualitat nacionals i internacionals, comptant per tant amb tots els reconeixements necessaris.

I- Millora del procés d'avaluació externa

Com en tots els processos d'avaluació, cal una fase final d'anàlisi i reflexió sobre el model d'avaluació. Aquesta metaavaluació inclourà finalment l'elaboració d'un pla de millora.

Aquesta avaluació la durà a terme la pròpia agència de qualitat cada cinc anys. El mètode utilitzat seran qüestionaris online entre els principals grups d'interès que hem citat anteriorment. Els elements a avaluar seran:

- si les dimensions d'avaluació es consideren les adequades,
- si els estàndards definits són clars,
- si les evidències proposades s'adeqüen al què s'està avaluant,
- si es considera que amb el model d'avaluació proposat es dona resposta als objectius plantejats,
- i si el procés d'avaluació intern i extern plantejats donen sentit a la tipologia d'avaluació que es vol dur a terme.

L'objectiu final és identificar quins són els elements del procés que cal millorar de cara a la següent avaluació. Es farà un seguiment exhaustiu del pla de millora fixat.

10- Conclusions

La situació de pandèmia a causa de la COVID-19 que hem patit durant tot el 2020, i que encara s'allarga, ha posat a prova al sistema universitari, entre d'altres, i la seva capacitat per adaptar-se als canvis i a les situacions no previstes. Han estat molts els esforços per fer aquesta adaptació, per exemple incorporant sistemes d'ensenyament i avaluació online en institucions i programes on encara no estaven implantats. En alguns aspectes es podria considerar fins i tot que ha servit per avançar qüestions que s'haguessin incorporat més endavant. Tot i així, les condicions per qualsevol canvi o innovació no han estat les òptimes, i per tant caldrà esperar un temps per veure quins dels canvis que s'han produït acaben consolidant-se i quins marxen amb la mateixa facilitat amb la que han arribat. En tot cas, els **processos avaluatius** dels programes caldrà que estiguin a la alçada, quan arribi el moment, per avaluar de manera adequada la situació dels programes, les mesures adoptades durant el període d'excepcionalitat, i com s'han assolit per part de l'estudiantat les competències i els objectius previstos. Els elements habitualment clau d'evolució de determinades dades del programa, i d'implementació de propostes de millora de cursos anteriors, caldrà que siguin analitzades amb uns altres ulls.

En tot cas, aquesta situació ha posat a prova la capacitat de tot el sistema, i per tant també la part específica de models d'avaluació de programes, per adaptar-se amb facilitat a les situacions canviants. Aquest era un dels objectius del model proposat, identificar noves tendències i veure com ajustar amb agilitat els models d'avaluació a aquestes noves necessitats detectades. En aquesta ocasió no ha estat una tendència, sinó una situació excepcional, però l'objectiu és el mateix: l'adaptació del model a una nova realitat. També era molt important l'autonomia i la responsabilitat de les institucions d'Educació Superior en els processos d'avaluació. Un sistema que vetlli per l'assegurament de la qualitat en base també als propis objectius de la institució

assegura que si els objectius canvien el focus, l'avaluació també ho farà. Més enllà de les adaptacions puntuals per donar resposta a la situació d'excepcionalitat, segur que són moltes les institucions que han modificat el seus objectius de cara al 2021, o fins i tot alguns aspectes de la seva estratègia a mig termini. Els processos d'avaluació hauran de donar resposta també a com poder avaluar els programes en base a les noves estratègies definides encara que no encaixi amb el que es tenia previst en anys anteriors.

En general podem considerar que els sistemes d'avaluació de la qualitat tendeixen a funcionar bé en situacions estables que és el marc normal on han anat evolucionant dintre de l'EEES. I sobretot en sectors madurs i sense gaire variacions. El repte és doncs tenir identificats riscos tant interns com externs que permetin actuar d'una manera més planificada davant de possibles imprevistos, i a l'hora que sigui fàcil fer modificacions que permetin ajustar-los a les noves necessitats d'una societat sempre canviant.

Pel que fa a les diferents tendències analitzades al llarg d'aquest treball es pot considerar que una de les més afectades pel moment de pandèmia en el què ens trobem ha estat la **mobilitat internacional de l'estudiantat**. En el seu informe *Education at a Glance 2020*, l'OCDE apuntava que, tot i el creixement constant d'un 4.8% per any entre el 1998 i el 2018 de l'estudiantat internacional en l'educació terciària, el tancament de fronteres en la majoria de països per la situació de COVID-19 del 2020 ha afectat a gairebé 4 milions d'estudiants estrangers de països de l'OCDE. Aquestes afectacions han estat en la seguretat i l'estatus legal dels estudiants internacionals en el seu país d'acollida, en la continuïtat de l'aprenentatge i l'obtenció de recursos, i en la percepció de l'estudiantat del valor d'allò que estan estudiant. Això pot tenir greus conseqüències en el futur de la internacionalització dels propers anys. Els esforços que han fet les institucions i que comentàvem més amunt, no han estat suficients per suplir les expectatives frustrades de l'estudiantat en mobilitat. A banda, l'impacte econòmic en alguns països amb percentatges molt elevats d'estudiantat internacional, com Estats Units, Canadà, Austràlia o el Regne Unit, que a més tenen normalment taxes més elevades que l'estudiantat local, pot ser notable. L'estudiantat a curt termini poden qüestionar-se si val la pena pagar taxes tan elevades si l'experiència d'internacionalització proporcionada no és completa. I això afecta directament als recursos de les institucions i per tant pot impactar també en els serveis proporcionats a l'estudiantat local. Així l'OCDE apunta que s'ha evidenciat la vulnerabilitat de l'estudiantat internacional en temps de crisi, fet que farà que es redueixi la mobilitat i que l'estudiantat no identifiqui el mateix valor per les experiències internacionals en contraposició a tots els costos que li suposa. I per tant, caldrà que les institucions desenvolupin noves propostes

de valor que reavaluïn la qualitat de l'aprenentatge i les necessitats de l'estudiantat, que necessitaran més incentius per sortir de les seves fronteres només per estudiar.

En un context de més maduresa d'aquesta tipologia de models avaluatius, on la institució d'Educació Superior hi té major marge d'autonomia, les **guies d'avaluació** han de tendir a ser més senzilles, breus i sense tant de detall d'evidències, indicadors, etc. Només hauria de fixar dimensions, criteris i estàndards, i breus explicacions per entendre que es pretén avaluar amb cadascun d'ells. En aquesta ocasió però s'ha optat per fer una guia completa en aquest sentit, amb exemples d'evidències, indicadors i rúbriques, tot i que ja es presenten a mode d'exemple, entenent que hauria de ser una evolució progressiva, almenys en el context espanyol i català, cap a guies amb molt menys detall. És així per exemple, en el cas de la UKÄ de Suècia.

Per últim, s'inclou com a annex 3 una senzilla anàlisi DAFO¹⁴ per identificar els **punts forts i dèbils de la proposta presentada** a mode de conclusió també. En termes generals, es valora positivament que els sistemes d'avaluació externa que existeixen en general són robustos i estan ben implantats; que la majoria d'agències de qualitat catalanes i espanyoles tenen un molt bon reconeixement tant nacional com internacional; que es troben ja diferents elements que han de ser introduïts en els models d'avaluació i que per tant és un bon moment per fer una proposta d'aquest estil; i que algunes agències ja van provant d'incorporar alguns d'aquests nous elements de maneres diverses. Per últim també que els darrers informes produïts durant el 2020 tant pel grup E4, com pels Ministres d'Educació van en línia amb alguns dels elements que proposem. Per contra com a aspectes negatius destaquem el possible rebuig de plantejaments més innovadors per part de les perspectives més conservadores dintre de les pròpies universitats; la necessitat de fer un canvi de visió important que requerirà un procés d'adaptació significatiu; el risc d'esgotament dels models d'avaluació externa; i els canvis normatius habituals que poden invalidar alguns dels elements proposats.

¹⁴ L'anàlisi DAFO és un mètode de planificació estratègica per avaluar les Debilitats, Amenaces, Fortaleses i Oportunitats d'un projecte.

11- Referències

- ACSUG (Axencia para a Calidade do Sistema Universitario de Galicia) (2018). Guía de evaluación para el seguimiento y la renovación de la acreditación de títulos oficiales de grado y máster. Versión 2. [En línia] [Data de cerca: 30 d'octubre de 2020] Recuperat de http://www.acsug.es/sites/default/files/guia_seg.-acred_grado_y_master_v2_2018.pdf
- ANECA (Agencia Nacional de Evaluación de la Calidad y Acreditación) (2019). Evaluación para la renovación de la acreditación de títulos oficiales de grado y máster universitario. Programa Acredita. Versión 6. [En línia] [Data de cerca: 30 d'octubre de 2020] Recuperat de <http://www.aneca.es/Programas-de-evaluacion/Evaluacion-de-titulos/ACREDITA/ACREDITA-Grado-y-master-universitario/Documentacion-y-herramientas-informaticas>
- AQU (Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya) (2015), Estàndards i directrius per a l'assegurament de la qualitat en l'Espai Europeu d'Educació Superior (ESG) (Traducció), Barcelona. [En línia] [Data de cerca: 30 d'octubre de 2020] Recuperat de http://www.aqu.cat/doc/doc_24427439_1.pdf
- AQU (Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya) (2016). Evidències i indicadors recomanats per a l'acreditació de graus i màsters, Barcelona. [En línia] [Data de cerca: 30 de desembre de 2020] Recuperat de https://www.aqu.cat/doc/doc_58718441_1.pdf
- AQU (Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya) (2019). Guia per a l'acreditació de les titulacions universitàries oficials de grau i màster, Barcelona. [En línia] [Data de cerca: 30 d'octubre de 2020] Recuperat de http://www.aqu.cat/doc/doc_22567776_1.pdf
- AQU (Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya) (2019). Guia per a l'avaluació de les dimensions addicionals en l'acreditació de les titulacions universitàries oficials de grau i màster, Barcelona. [En línia] [Data de cerca: 30 d'octubre de 2020] Recuperat de http://www.aqu.cat/doc/doc_84848090_1.pdf
- Basart, A., Edo, C., Huertas, E. (2019). *Desenvolupament d'una metodologia d'avaluació externa. Projecte de l'assignatura Processos i metodologies d'avaluació externa*. [Recurs d'aprenentatge]. Universitat Oberta de Catalunya. Barcelona.
- Basart, A. (2017). *Els models d'avaluació de la qualitat en l'Educació Superior*. [Recurs d'aprenentatge]. Universitat Oberta de Catalunya. Barcelona.
- Brady, N. & Bates, A. (2016). The standards paradox: How quality assurance regimes can subvert teaching and learning in higher education. *European Educational Research Journal*, 15 (2), 155-

174. [En línia] [Data de cerca: 30 d'octubre de 2020] Recuperat de <http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1474904115617484>
- Bueno, E.; Casani F. (2007). La tercera misión de la universidad. Enfoques e indicadores básicos para su evaluación. *Economía industrial*. Número 366, 2007. ISSN 0422-2784.
- Carrera, G. (2019). *Elements constituents i característiques de l'avaluació externa*. [PAC 1]. Assignatura: M2.353 L'avaluació externa. Màster Universitari en Avaluació i Gestió de la Qualitat en l'Educació Superior. Universitat Oberta de Catalunya.
- Carrera, G. (2019). *Abast i moments de l'avaluació*. [PAC 1]. Assignatura: M2.354 Processos i metodologies d'avaluació externa. Màster Universitari en Avaluació i Gestió de la Qualitat en l'Educació Superior. Universitat Oberta de Catalunya.
- Carrera, G. (2020). *Projecte d'elaboració d'una metodologia d'avaluació externa*. [PAC 3]. Assignatura: M2.354 Processos i metodologies d'avaluació externa. Màster Universitari en Avaluació i Gestió de la Qualitat en l'Educació Superior. Universitat Oberta de Catalunya.
- Choudaha, R. (2017). Three waves of international student mobility (1999-2020). *Studies in Higher Education*. [En línia] [Data de cerca: 10 de gener de 2021] Recuperat de <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/03075079.2017.1293872>
- Choudaha, R. (2021). "The fourth wave of international student mobility". *University World News*. 11 de gener de 2021. [En línia] [Data de cerca: 12 de gener de 2021] Recuperat de <https://www.universityworldnews.com/post.php?story=20210111083621946>
- Comisión Europea/EACEA/Eurydice (2015). El Espacio Europeo de Educación Superior en 2015: Informe sobre la implantación del Proceso de Bolonia. Luxemburgo. Oficina de Publicaciones de la Unión Europea. DOI: 10.2797/128576 [En línia] [Data de cerca: 5 de novembre de 2020] Recuperat de <https://sede.educacion.gob.es/publiventa/d/20624/19/1>
- Compagnucci L., Spigarelli F (2020). The Third Mission of the university: A systematic literature review on potentials and constraints, *Technological Forecasting and Social Change*, Volume 161, 120284, ISSN 0040-1625. [En línia] [Data de cerca: 1 de desembre de 2020] Recuperat de <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0040162520311100>
- De Wit, H. (2011). Internationalization of Higher Education: Nine Misconceptions. *International Higher Education*, 64 , 6-7.
<https://ejournals.bc.edu/ojs/index.php/ihe/article/viewFile/8556/8321>
- Edo, C., Huertas, E. (2018) *Marcas nacionales i internacionals per l'assegurament de la qualitat*. [Recurs d'aprenentatge]. Universitat Oberta de Catalunya. Barcelona.

- EHEA/Bologna Process/BFUG (2020). Rome Ministerial Communiqué. [En línia] [Data de cerca: 5 de desembre de 2020] Recuperat de <https://ehea2020rome.it/pages/documents>
- EQUIP project (2015). Comparative analysis of the ESG 2015 and ESG 2005. [En línia] [Data de cerca: 5 de novembre de 2020] Recuperat de https://enqa.eu/indirme/papers-and-reports/associated-reports/EQUIP_comparative-analysis-ESG-2015-ESG-2005.pdf
- ENQA (2020). *External review report for UKÄ*. [En línia] [Data de cerca: 30 de desembre de 2020] Recuperat de <https://enqa.eu/index.php/external-review-report-of-uka/>
- EQAR (2020). *Current applications*. [Data de cerca: 30 de desembre de 2020] Recuperat de <https://www.eqar.eu/register/current-applications/>
- EQAR (2020). *Registered agencies*. [Data de cerca: 30 de setembre de 2020] Recuperat de <https://www.eqar.eu/register/agencies/>
- ESU (2018). Bologna with students eyes 2018. The final countdown. [En línia] [Data de cerca: 5 de novembre de 2020] Recuperat de <https://www.esu-online.org/publications/bologna-student-eyes-2018-2/>
- ESU (2015). Overview on Student - Centred Learning in Higher Education in Europe: research study. Brussels. [En línia] [Data de cerca: 1 de desembre de 2020] Recuperat de <https://www.esu-online.org/wp-content/uploads/2016/07/Overview-on-Student-Centred-Learning-in-Higher-Education-in-Europe.pdf>
- European Comission/EACEA/Eurydice (2020). The European Higher Education Area in 2020: Bologna Process Implementation Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union. DOI 10.2797/756192
- Global University Network for Innovation (2017). Higher Education in the World 6. Towards a Socially Responsible University: Balancing the Global with the Local. Girona: GUNI. [En línia] [Data de cerca: 5 de novembre de 2020] Recuperat de <http://www.guninetwork.org/report/higher-education-world-6>
- Harvey, L.; Green, D. (1993). Defining quality. Assessment and evaluation in Higher Education (vol. 18, n.º 1). Londres: Routledge.
- Herruzo, C. (2017). *Redes, organismos y agencias. Panorama internacional*. [Recurs d'aprenentatge]. Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya.
- Homan M.; Grodecki, J.; Viliunas V. (2020). Study on stakeholder involvement in external quality assurance. Bucarest. [En línia] [Data de cerca: 30 de novembre de 2020] Recuperat de

https://esqa.ro/wp-content/uploads/2020/09/Study-on-stakeholder-involvement-in-EQA_web_n.pdf

-INQQAHE (International Network for Quality Assurance Agencies in Higher Education) (2018). INQQAHE guidelines of good practice. Procedures manual 2018. [En línia] [Data de cerca: 30 d'octubre de 2020]

Recuperat de https://www.inqaah.org/sites/default/files/GGP_ProceduresManual.pdf

-Junyent, M., Mulà, Í., Fonolleda, M. [coord.] (2018). La qualitat de l'ensenyament superior d'Andorra i els Objectius de Desenvolupament Sostenible: una proposta d'estàndards i directrius d'avaluació. Andorra la Vella: Agència de Qualitat de l'Ensenyament Superior d'Andorra. [En línia] [Data de cerca: 6 de novembre de 2020] Recuperat de <https://www.aqua.ad/document/estudi-la-qualitat-de-lensenyament-superior-dandorra-i-els-objectius-de-desenvolupament>

-Kehm, B.M. (2011). La gobernanza en la enseñanza superior. Barcelona: Ediciones Octaedro/ICE UB.

-Klemenčič, M., Pupinis, M., Kirdulytė, G. (2020). Mapping and analysis of student-centred learning and teaching practices: usable knowledge to support more inclusive, high-quality higher education, NESET report, Executive Summary. Luxembourg: Publications Office of the European Union. doi: 10.2766/555423.

- Myklebust, J. (2020). Sweden seeks to become full member of ENQA once again. *University World News*. 7 de març de 2020. [En línia] [Data de cerca: 1 de desembre de 2020] Recuperat de <https://www.universityworldnews.com/post.php?story=20200307065820301>

-OECD (2020). Education at a Glance 2020. OECD Indicators. OECD Publishing, Paris. DOI: <https://doi.org/10.1787/69096873-en>.

-Rodríguez Espinar, S. (2013). Los modelos de evaluación de la calidad en la educación superior. *La evaluación de la calidad en la educación superior*. Madrid: Síntesis. p. 67-92.

-Sánchez, T., Gómez, V. (2018). Increasing significance of external quality assurance in higher education: current strategies applied by European agencies. 4th International Conference on Higher Education Advances (HEAd'18) Universitat Politècnica de València, València. DOI: <http://dx.doi.org/10.4995/HEAd18.2018.8215>

-Sharples, M. Et al. (2015). *Innovating Pedagogy. Exploring new forms of teaching, learning and assessment, to guide educators and policy makers*. Milton Keynes, UK: The Open University. [En

línia] [Data de cerca 3 de novembre de 2020] Recuperat de https://iet.open.ac.uk/file/innovating_pedagogy_2015.pdf

-The E4 Group (ENQA, EUA, EURASHE and ESU) (2020). The ESG in the changing landscape of higher education. Joint Statement. [En línia] [Data de cerca 1 de desembre de 2020] Recuperat de <https://eua.eu/resources/publications/937:the-esg-in-the-changing-landscape-of-higher-education.html>

-Trippel, M., Smith, H., & Sinozic, T. (2012). The 'third mission' of universities and the region: comparing the UK, Sweden and Austria. [En línia] [Data de cerca 25 de novembre de 2020] Recuperat de <https://www.semanticscholar.org/paper/The-%27third-mission%27-of-universities-and-the-region%3A-Trippel-Smith/b6e17a681a6c59e32554b6dce2a583782c635090>

-Unibasq (Agencia de Calidad del Sistema Universitario Vasco) (2016). Protocolo para la renovación de la acreditación de los títulos universitarios oficiales del sistema universitario vasco. [En línia] [Data de cerca: 30 d'octubre de 2020] Recuperat de <https://www.unibasq.eus/wp-content/uploads/2017/10/Resolucion-Protocolo.pdf>

-UKÄ (Swedish Higher Education Authority) (2018). Guidelines for the evaluation of first- and second-cycle programmes. [En línia] [Data de cerca: 30 d'octubre de 2020] Recuperat de <https://english.uka.se/download/18.305b44c9164124c6e2a2171/1530080167693/guidelines-evaluation-first-and%20second-cycle-programmes.pdf>

-UNESCO (2011). Guidelines for open educational resources (OER) in higher education. [En línia] [Data de cerca: 30 d'octubre de 2020] Recuperat de <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000213605>

-UOC (Universitat Oberta de Catalunya) (2017) Codi ètic de la UOC. [En línia] [Data de cerca 3 de novembre de 2020]

Recuperat de https://www.uoc.edu/portal/resources/CA/documents/la_universitat/codi-etic/Codi_etiic_UOC_CA.pdf

-Valderrama, E. (2017) *Processos i metodologies de l'avaluació externa*. [Recurs d'aprenentatge]. Universitat Oberta de Catalunya. Barcelona.

12- Annexos

Annex 1: Models d'avaluació de programes

En el cas de **Catalunya**, la guia de l'AQU per l'acreditació de les titulacions universitàries de grau i màster (2019) estableix sis dimensions que engloben els diferents estàndards a avaluar vinculats amb els ESG revisats al 2015. Les dimensions analitzades són:

- la qualitat del programa formatiu
- la pertinença de la informació pública
- l'eficàcia del sistema de garantia interna de la qualitat de la titulació
- l'adequació del professorat al programa formatiu
- l'eficàcia dels sistemes de suport a l'aprenentatge
- la qualitat dels resultats del programa formatiu

També es proposen tres dimensions addicionals que són optatives:

- el desenvolupament i la inserció professionals
- la interacció entre recerca i docència
- la internacionalització

La guia és molt completa i per cada dimensió estableix uns estàndards, uns subestàndards, exemples d'evidències a proporcionar, exemples d'indicadors, i rúbriques per la seva avaluació. Per últim, no tots els estàndards avaluats tenen el mateix pes en la valoració global.

En el cas de l'ANECA a **Espanya**, la proposta per l'acreditació de programes és força similar que la de l'AQU. Existeix una Guia de autoevaluación: renovación de la acreditación de títulos oficiales de Grado y Máster Universitario (programa Acredita) (2019) que estableix 3 dimensions a avaluar i 7 criteris:

- Gestió de la titulació: organització i desenvolupament; informació i transparència; sistema de garantia interna de la qualitat.
- Recursos: personal acadèmic; personal de suport, recursos materials i serveis.
- Resultats: resultats d'aprenentatge; indicadors de resultats.

Tot i que exposat de manera lleugerament diferent que l'AQU, l'ANECA també identifica la informació en què es pot basar l'anàlisi (que podrien ser les evidències), aspectes a valorar pel compliment de la directriu, i preguntes a mode de reflexió.

En el cas del **País Basc** la UNIBASQ fixa un Protocolo para la renovación de la acreditación de los títulos universitarios oficiales del sistema universitario vasco (2016) que es divideix en tres dimensions i 7 criteris, en un format pràcticament idèntic al de l'ANECA:

-Gestió de la titulació: organització i desenvolupament; informació i transparència; sistema de garantia de qualitat.

-Recursos: personal acadèmic; personal de suport, recursos materials i serveis.

-Resultats: resultats d'aprenentatge; indicadors de satisfacció i rendiment.

Pel que fa a **Galícia**, la ACSUG disposa d'una Guía de evaluación para el seguimiento y la renovación de la acreditación de títulos oficiales de grado y máster (2018) que també detalla 3 dimensions a ser avaluades i 7 criteris, similar a l'estructura proposada pels dos casos anteriors:

-La gestió de la titulació: organització i desenvolupament; informació i transparència; sistema de garantia de qualitat.

-Recursos: recursos humans; recursos materials i serveis.

-Resultats: resultats d'aprenentatge; indicadors de satisfacció i rendiment.

En el cas d'**Andorra** no ens fixem tant en el sistema d'acreditació de titulacions que tenen establert, com en la proposta del 2018 (Junyent, Mulà, Fonolleda) per integrar els ODS en els estàndards i directrius d'avaluació de la qualitat. El sistema que fan servir per la proposta consisteix en vincular cadascun dels ESGs amb els ODS que tenen relació més directa, i així en cada cas establir com podrien ser avaluats en el marc d'un procés d'acreditació. A mode d'exemple, la política d'assegurament de la qualitat (ESG 1.1) es vincula amb els ODS 4 i 17 i per tant l'estàndard a avaluar seria "la política d'assegurament de la qualitat dona suport a les decisions estratègiques de la institució i fomenta accions transformadores en matèria de sostenibilitat"; l'admissió, progressió, reconeixement i certificació de l'alumnat (ESG 1.4) amb els ODS 4 i 10 i l'estàndard seria "la institució garanteix l'accés, l'admissió i el progrés a tot l'alumnat i assegura, reconeix i certifica la seva activitats i formació en sostenibilitat"; o el professorat (ESG 1.5) amb els ODS 3, 4 i 5 que tindria com a estàndard a avaluar "el professorat

té la capacitat d'incorporar la perspectiva de la sostenibilitat en els plans d'estudis i de liderar processos de canvi institucionalment".

Certament dona així la visió o versió sostenible dels diferents criteris d'avaluació, però en la meua opinió acaba produint un biaix que en alguns punts pot resultar allunyat de la necessitat de la pròpia institució per l'avaluació de les seves titulacions.

En el cas de **Suècia**, la UKÄ estableix quatre àrees d'avaluació:

- les condicions prèvies
- el disseny, implementació i resultats (que inclou igualtat de gènere, i el seguiment, les mesures i el *feedback*)
- la perspectiva de l'estudiantat
- la vida laboral i la col·laboració

Cadascuna d'aquestes àrees d'avaluació contenen un o més criteris d'avaluació, però per cada àrea es demana una valoració global. Cadascun d'aquests criteris es vincula a unes instruccions per explicitar què es demana en cada cas. Malgrat això, el detall en cada part no és molt exhaustiu, sinó més com una pauta general. També s'explicita que l'avaluació de programes està centrada en els resultats i és essencial que les institucions facin servir exemples per mostrar com s'arriba a l'assoliment dels criteris. A mode d'exemple: dintre de l'àrea de condicions prèvies un criteri a avaluar és el personal i s'especifica "el nombre de professorat i la seva expertesa combinada (científica, artística professional i pedagògica) és suficient i proporcional al volum, contingut i implementació del programa en el curt i llarg termini". O dintre de l'àrea de disseny, implementació i resultats, un dels criteris és el seguiment, mesures i feedback i s'especifica "el contingut, disseny, implementació i exàmens són sistemàticament seguits. Els resultats del seguiment són traduïts, quan és necessari, en mesures per la millora de la qualitat, i es dona feedback als grups d'interès rellevants. Les institucions d'Educació Superior treballen perquè l'estudiantat completi el programa dintre de la durada prevista". La institució du a terme una autoavaluació breu de 30 pàgines màxim on es demanen exemples que mostrin els diferents criteris i àrees avaluades. Abans de les entrevistes a responsables de les institucions i estudiantat, la pròpia UKÄ genera informació global del programa i rellevant per la seva avaluació, per exemple estadístiques oficials de seguiment de l'estudiantat, o avaluacions prèvies.

En resum doncs, criteris més oberts i més flexibilitat en l'organització de la informació proporcionada per la institució, sense entrar en detallar per exemple evidències o indicadors.

Annex 2: Gestió i formació d'experts

(Segons proposta feta en el marc de l'assignatura del Màster "Processos d'avaluació externa")

Gestió d'experts

S'incorporarà com a experts en els processos d'avaluació externa de programes persones de reconegut prestigi acadèmic i/o professional i també estudiants o recents titulats, els mèrits i capacitat dels quals seran avaluats i validats per part de l'agència de qualitat en relació als ESG en el moment d'incorporar-los. L'agència es fa càrrec de la seva formació en relació als processos d'avaluació de la qualitat i també, si és el cas, en la millora de l'actuació avaluadora (entrevistes en profunditat, tècniques d'anàlisi de dades,...). Els grups d'experts assignats a l'avaluació es constituïran assegurant l'absència de conflicte de cada un dels membres en la seva actuació, garantint així una actuació independent i objectiva. Així mateix, els grups d'experts s'organitzaran segons les branques de coneixement establertes al RD1393/2007 d'Ordenació dels Ensenyaments Universitaris Oficials: a) Arts i humanitats, b) Ciències, c) Ciències de la salut, d) Ciències socials i jurídiques, e) Enginyeria i arquitectura.

Captació d'experts

Les persones que actuen com a experts de l'agència en els processos d'avaluació externa es captaran a través de la web on els interessats proposaran la seva participació informant les seves dades a partir d'un formulari. Si el perfil de la persona s'adequa als requeriments de l'agència per al tipus de perfil sol·licitat, aquesta inclourà l'expert en el seu registre o base de dades d'experts. Els perfils bàsics de composició d'un grup d'experts són com a mínim els perfils acadèmic, estudiantat, professional i metodològic. A banda, poden contemplar-se d'altres perfils relacionats amb la pedagogia, la gestió de la formació o l'auditoria.

Per a cada un dels perfils avaluadors, els requisits sol·licitats són els següents:

Perfil acadèmic

La persona ha de formar part del cos de professorat d'una universitat (Personal Docent i Investigador, PDI) o d'un centre adscrit, amb titulació de doctor, experiència acadèmica i un prestigi acadèmic reconegut. Aportarà l'expertesa específica de branca de coneixement al grup avaluador. Es valorarà especialment la seva experiència en òrgans de govern de la universitat i el coneixement en gestió universitària, així com també la seva participació en processos d'assegurament de la qualitat.

Perfil estudiantat

La persona ha de ser estudiant en actiu del darrer curs d'un Grau o d'un Màster oficial. També poden ser titulats recents d'algun programa de Grau o Màster Universitari. Aporta l'expertesa específica de branca des de la perspectiva de l'estudiantat.

Perfil professional

Es tracta de persones de dilatada experiència (més de tres anys) i reconegut prestigi en el món professional de la branca de coneixement a la que s'inscriu el programa a avaluar. Es valorarà la seva relació amb els programes universitaris com a ocupadors o empreses de pràctiques. Aporta l'expertesa específica de branca des de la perspectiva del món professional.

Perfil metodològic

Aquest ha de ser un perfil de confiança de l'agència i ha de tenir coneixements i expertesa en processos externs d'avaluació de programes i també en lideratge d'equips per tal de poder orientar el grup d'experts en els processos d'avaluació.

D'altres perfils que poden contemplar-se podrien ser:

Perfil pedagògic/educatiu

Correspondria a aquelles persones amb demostrada expertesa en educació i en processos formatius, que puguin aportar una mirada d'expert en disseny, execució i avaluació de la formació.

Perfil de gestió de la formació

Aquest és un perfil que aporta l'expertesa en la gestió de la formació universitària, expertesa d'altra banda que pot cobrir-se amb l'expert acadèmic si aquest l'aporta. Es demanarà, com amb l'expertesa professional, un mínim de tres anys treballant en aquest àmbit.

Perfil d'auditor

Perfil que completaria qualsevol dels perfils anteriors, aportant expertesa d'un mínim de tres anys en processos d'auditoria de la formació universitària. Aquest seria un perfil a completar als altres perfils i que pot assolir-se a partir de les formacions d'experts.

Tot els experts, independentment del perfil a que responguin, hauran de conèixer i aplicar els processos de l'avaluació externa de programes d'acord amb els ESG i atendre el codi ètic i de confidencialitat de l'agència. Els experts informats a la base de dades de l'agència, poden llistar-se a partir de la seva expertesa per tal de facilitar-ne la selecció.

Selecció

L'agència seleccionarà amb cura els membres del grup d'experts per a cadascuna de les avaluacions tenint en compte que cada grup d'experts ha de comptar com a mínim amb un representant de perfil acadèmic, un de l'estudiantat, un de professional i un de metodològic (lligat a la pròpia agència) atenent a la diversitat de perspectives. Si el projecte ho requereix (per volum o naturalesa), es poden preveure dos o més representants d'algun dels perfils i/o incorporar d'altres perfils més educacionals o de gestió o avaluació. La selecció vetllarà també per què no hi hagi conflictes d'interessos entre cap participant i l'objecte i/o el context de l'avaluació. En aquest sentit, es donarà també marge a les institucions on s'avalua per a recusar algun expert del grup si considera, justificadament, que presenta algun conflicte d'interessos que així ho recomani. L'assignació d'un expert a un grup concret té en compte l'acompliment de requisits de l'expert en relació al perfil que representa i també l'alineació amb l'especificitat de la branca de coneixement de l'objecte d'avaluació. Serà també requisit per a poder ser seleccionat tenir i demostrar un coneixement sòlid sobre processos d'avaluació externa i l'aplicació en el context d'actuació. Aquest darrer requisit pot ser que l'aporti l'expert o que l'assoleixi a partir de la formació d'experts que a mateixa agència els ofereix.

Els grups d'experts es conformaran atenent al màxim la paritat homes-dones en cadascun. Així mateix, sempre que sigui possible i l'objecte i context d'avaluació així ho recomanin, s'incorporarà un expert internacional a l'equip per obrir perspectiva en la valoració del programa objecte d'avaluació. L'agència s'obre a la possibilitat que les pròpies institucions puguin proposar experts per a l'avaluació. En aquest cas, l'agència farà la valoració de cada candidat segons perfil i requisits exigits en la captació. L'únic perfil que no s'acceptarà fora de l'agència és el perfil metodològic, perfil que aglutina les tasques de coordinació del grup d'expert en el procés d'avaluació i actua com a secretari.

Nomenament i documentació

D'acord amb l'estàndard 3.3 dels ESG que promou la independència i l'autonomia de les agències, és aquesta qui nomenarà, sense cap influència de tercers, els experts avaluadors que formaran part de cada grup segons els criteris de selecció exposats a l'apartat anterior. Per a dur a terme la seva tasca, els experts comptaran amb tota la documentació referent al context i la metodologia d'avaluació externa de programes que els facilitarà l'agència. Entre aquesta documentació cal comptar amb:

- Els estàndards i directrius per a l'assegurament de la qualitat en l'Espai Europeu d'Educació Superior (ESG)
- El Marc de Qualificacions del context en què s'inscriu

- Marc metodològic on s'inscriu el procediment
- Guies de seguiment de cada procés
- Guies estàndards, directrius, indicadors i rúbriques d'avaluació per a cada procés
- Guies i orientacions complementàries en relació a l'àrea de coneixement específica a la que s'inscriu el seu grup (llibres blancs, recomanacions europees, normativa de professions regulades)
- D'altres normatives
- D'altres Guies

Així mateix, els experts hauran de seguir les indicacions del secretari de grup en relació a la documentació que es generi, adoptant els models de documentació proporcionats per l'agència.

Execució

Per a dur a terme la pròpia avaluació externa els experts comptaran amb manuals específics d'avaluació dels programes on s'especificaran els procediments a seguir. Amb tot, les principals fites que s'hauran de complir són:

- Analitzar l'autoinforme que ha realitzat el centre. Aquesta revisió té com objectiu identificar les fortaleses i les àrees de millora a partir de l'aplicació dels estàndards que estableixen les guies d'acreditació dels programes, així com establir si cal alguna ampliació d'informació o aclariment.
- Comprovar les evidències proporcionades pel centre. És important valorar la idoneïtat de les evidències i la seva qualitat. Si són adequades per a poder avaluar els elements que cal tenir en compte durant el procés d'avaluació.
- Sol·licitar, si es considera necessari, aclariments o ampliació d'informació o d'evidències. En funció dels dos punts anteriors, caldrà sol·licitar a la institució tota la informació que es consideri necessària per dur a terme l'avaluació.
- Proposar amb quins grups d'interès voldrien els experts tenir les audiències. Aquestes audiències s'hauran de consensuar amb el centre a visitar i avaluar, de manera que la pròpia institució pugui organitzar les audiències.
- Reunions de consens amb la resta de membres de la comissió d'avaluació externa. Els diferents membres de la comissió cal que es reunixin per arribar a posicions de consens respecte als elements detectats en les anteriors etapes.

- Desenvolupament de la visita a la institució. La visita pretén verificar l'objectivitat i la veracitat de l'autoinforme, complementar aquells aspectes que no hagin estat incorporats a l'autoinforme però que es considerin importants per l'avaluació del programa, i examinar detalladament aquells elements que hagin semblat crítics en l'estudi previ de la documentació.
- Realització de l'informe previ d'avaluació externa. Aquest informe s'ha de dur a terme entre quatre i sis setmanes després de la realització de la visita. És important fer servir durant la redacció les rúbriques proporcionades, així com establir un consens entre les diferents experts avaluadors.
- Redacció de l'informe final d'avaluació externa. En funció de les al·legacions que presenti la institució a l'informe previ, caldrà que la comissió avaluadora les analitzi i redacti un informe final d'avaluació externa. Aquest informe haurà d'arribar al centre en uns vint dies des de les al·legacions presentades.

Amb tot, el procés d'avaluació externa sempre s'ha d'entendre com un procés de millora contínua, i per tant, la visita i el propi informe final sempre ha de tenir aquest objectiu constructiu.

Avaluació de l'execució

Els elements que incorpora l'informe d'avaluació externa tenen una gran importància i cal que siguin públics i clarificadors per qui els consulti. Tal i com estableix l'estàndard 2.6 dels ESG *“Cal publicar els informes complets dels experts, que han de ser clars i accessibles a la comunitat acadèmica, els col·laboradors externs i altres individus interessats. (...)”* Per tant, és important que es faci una bona avaluació de tot el procés d'avaluació i per tant del propi informe com a resultat final del procés. Aquesta avaluació incorporarà també per tant l'avaluació del paper que han jugat els experts en tot el procés.

Per tal de poder avaluar aquest procés d'avaluació externa i el paper dels experts es proposen diferents accions:

- Per una banda es farà un informe per part del tècnic de l'agència que ha participat en el procés d'avaluació acompanyant a la comissió d'avaluació externa. Aquest informe recollirà els aspectes de millora del procés i de la pròpia participació del grup d'experts.
- També es realitzarà una enquesta entre els participants de la institució en el procés d'avaluació. Aquesta enquesta farà referència a tot el procés, i també per tant al paper dels experts que hi han participat.

- Als experts també se'ls hi demanarà que facin una autoavaluació del procés d'avaluació externa, i de la seva participació.

Aquests elements han de servir per poder avaluar el procés d'avaluació externa en conjunt i establir propostes de millora. Això pot incloure el paper específic que han tingut els experts que hi han participat, però també sobre com està organitzat el procés en el seu conjunt i com es podria millorar. És important tenir en compte els tres punts de vista: el de l'agència de qualitat, de la institució que és avaluada i dels experts que formen part de la comissió d'avaluació externa, per poder fer una anàlisi completa i proporcionar propostes de millora.

Formació d'experts

Els avaluadors són la visibilització de l'agència de qualitat cap a la societat i per tant, a banda de la seva experteses com a acadèmics i/o professionals, és molt important que també siguin coneixedors dels aspectes fonamentals de l'avaluació dels programes formatius, així com del context del sistema universitari en què ens movem.

Ser avaluador requereix per tant un seguit de competències i de coneixements i l'agència avaluadora ha de tenir el compromís de formar als experts que formaran part d'aquestes comissions d'avaluació externa, tot desenvolupant també la seva competència avaluativa. A l'any 2012 ECA (European Consortium for Accreditation in Higher Education) va publicar un manual per la formació dels membres experts que participen en processos d'avaluació externa. La intenció d'aquest manual ja era permetre dissenyar avaluacions específiques que s'adeqüin a les necessitats de cada cas, però amb uns ítems comuns, ja que s'identificava que la confiança en els models d'avaluació externa de la qualitat depenien en gran mesura de la professionalització i la qualitat dels experts involucrats en el procés.

Per dur a terme aquesta formació, l'agència establirà un pla formatiu propi que hauran de seguir obligatòriament totes les persones que vulguin passar a formar part del banc d'experts de l'agència per participar en processos avaluatius. A banda, també es proporcionen una sèrie de recursos extraordinaris per aquelles persones que vulguin aprofundir en algun dels aspectes que aborda la formació.

A continuació es detalla doncs el model de formació proposat.

Tipus de formació

En termes generals es proposa un model de formació mixt, amb un bloc online que tindrà una durada de cinc setmanes, i un bloc presencial que es realitzarà en dues sessions presencials de quatre hores.

Bloc online

Orientat a donar context del marc general de l'avaluació de programes.

Bloc presencial

Anàlisi de casos, resolució de dubtes i exemples pràctics mitjançant *roleplay*. Possibilitat de presenciar una visita externa com a oient.

Objectius

Els objectius del programa formatiu són:

- Preparar als experts per poder dur a terme l'avaluació externa d'un programa formatiu.
- Avaluar les habilitats dels experts per participar en avaluacions externes de programes formatius.
- Proveir l'oportunitat als experts de treballar en grup i aprendre dels altres.
- Incrementar la confiança dels grups d'interès en els processos d'avaluació dels programes formatius.

Continguts

Els continguts del programa formatiu són:

- L'avaluació de la qualitat i els ESG en el marc de l'EEES.
- El sistema universitari propi.
- L'agència i els processos d'avaluació del territori.
- L'avaluació dels programes: dimensions, rúbriques, autoinforme i evidències.
- El paper dels experts en el si de la comissió d'avaluació externa: la visita i l'informe final d'avaluació.
- Metodologies d'avaluació.
- El decàleg del bon avaluador. Bones pràctiques.
- Anàlisi de casos pràctics.

Resultats d'aprenentatge

Els experts que realitzin la formació han de ser capaços de poder dur a terme el procés avaluatiu que se'ls ha encarregat. Per això, s'espera que amb aquesta formació hagin assolit els següents coneixements i competències:

- Conèixer el marc general i context de l'avaluació de la qualitat a l'Educació Superior.
- Entendre els estàndards i dimensions del procés avaluatiu de programes segons els ESG.
- Ser conscient del paper de l'avaluació externa i en concret, de les comissions d'avaluació d'experts en el procés d'avaluació dels programes.
- Analitzar la informació i evidències facilitades i poder detectar-hi punts forts i febles.
- Aplicar les rúbriques de cada estàndard de forma objectiva.
- Saber aplicar tècniques d'entrevista en contextos d'avaluació per tal de realitzar preguntes rellevants durant la visita als diferents grups d'interès.
- Capacitat de treballar en equip amb la resta d'avaluadors.
- Tenir visió de conjunt de tota la informació obtinguda per extreure'n conclusions i així poder emetre un dictamen, que inclogui propostes de millora, recomanacions i requeriments.

Estructura de la formació

Part introductòria

Es realitzarà online a través de la plataforma de l'agència. Abans de començar la formació, els participants hauran d'omplir un qüestionari d'autoavaluació dels seus coneixements previs sobre qualitat a l'Educació Superior i sobre l'avaluació de programes, per poder realitzar al final de la formació una avaluació de l'impacte de la mateixa.

Els participants tindran accés a vídeos i materials sobre:

1. Introducció. Objectiu, durada i continguts de la formació. S'informarà dels objectius de la formació i dels resultats d'aprenentatge esperats. Es mostrarà el calendari de la formació teòrica i pràctica així com un índex dels diferents apartats i materials de la mateixa. També s'especificaran les diferents activitats que es duran a terme i el sistema d'avaluació.
2. L'avaluació de la qualitat i els ESGs. Informació general sobre l'avaluació de la qualitat a l'Educació Superior. El Pla Bolonya i els ESGs.
3. El sistema universitari propi. Introducció, situació actual i reptes per al futur.

4. L'agència, compromís amb la qualitat. Breu història de l'agència, el seu àmbit d'actuació i processos avaluatius d'actuació. Introducció a les guies i manuals de referència.
5. L'avaluació de programes: dimensions i rúbriques. Es facilitarà la informació continguda a les guies dels processos d'avaluació de programes, entrant en detall en les diferents dimensions i les rúbriques establertes per avaluar-les. L'autoinforme i les evidències.
6. El paper de la comissió d'avaluació externa. El rol de l'expert dins de l'avaluació externa dels programes. La visita externa i l'informe d'avaluació.
7. Metodologies d'avaluació. Introducció als diferents models, tècniques i estratègies.
8. Bones pràctiques. Decàleg del bon avaluador i bones pràctiques. A l'aula virtual de la plataforma, el dinamitzador de l'aula, plantejarà preguntes per generar debat i per a què els participants puguin plantejar també dubtes sobre els materials consultats. A banda d'aquests debats programats, cada un dels temes que es treballen incorporarà un test d'autoavaluació dinàmic amb el que els participants podran anar monitorejant l'avenç dels seus coneixements. Igualment, hauran de respondre a la proposta de resolució d'un cas o problema que compartiran i es debatran a les sessions presencials.

Part pràctica i presencial

Dues sessions presencials de quatre hores on es treballaran de forma pràctica els coneixements adquirits durant la formació online teòrica. Com a part de la formació i si hi ha disponibilitat, s'oferirà als participants la possibilitat de presenciar una visita externa com a oient.

1. Resolució de dubtes i conceptes de la part teòrica. Els assistents podran fer preguntes sobre aquells conceptes que no hagin quedat clars durant la part teòrica.
2. Anàlisi de casos. Anàlisi d'autoinformes, evidències i d'informes d'avaluació de comissions externes reals per plantejar possibles problemàtiques i les seves solucions.
3. Role play. Posada en pràctica de preguntes per a diferents perfils de grups d'interès durant les audiències de les visites.

Avaluació de la formació

Per tal valorar la utilitat, disseny i adequació de la formació i per comprovar si s'han assolit els objectius i resultats d'aprenentatge marcats, és necessari poder fer-ne una avaluació. D'aquesta manera es podran detectar punts febles i possibles àrees de millora.

L'avaluació es realitzarà a través de tres instruments:

Test final. Tots els participants en la sessió de formació respondran un examen tipus test per comprovar l'adquisició de continguts i competències. Les preguntes del test, a banda de permetre comprovar la comprensió dels conceptes principals, també descriuran casos on els examinants hauran d'escollir la resposta que més s'ajusta al problema plantejat.

Avaluació de l'impacte. A través d'una autoavaluació, els participants valoraran el seu coneixement de la matèria després d'haver rebut la formació, responent a les mateixes preguntes que abans de començar-la.

Enquesta de satisfacció. Recollida de la satisfacció dels participants respecte a la formació rebuda (dinamitzador de l'aula, formador presencial, continguts teòrics, sessió pràctica, etc.) just en acabar la formació i amb posterioritat després d'haver participat a la seva primera comissió d'avaluació externa.

Annex 3: Anàlisi DAFO

A continuació s'ha fet una anàlisi DAFO simple que identifiqui les principals debilitats, forteses, amenaces i oportunitats del model d'avaluació proposat.

DAFO	Intern	Extern
Negatiu	Debilitat <ul style="list-style-type: none">-Rebuig per les perspectives més conservadores dintre de les universitats pel canvi innovador-Suposa un canvi de visió significatiu que requerirà un procés d'adaptació important	Amenaça <ul style="list-style-type: none">-Risc d'esgotament dels models d'avaluació externa-Canvis normatius habituals que poden implicar que algun dels elements proposats no sigui adequat
Positiu	Fortalesa <ul style="list-style-type: none">-Sistemes d'avaluació externa existents robustos i ben implantats-Reconeixement absolut de la majoria d'agències catalanes i espanyoles en l'àmbit nacional i internacional	Oportunitat <ul style="list-style-type: none">-Existència de nous elements que han de ser introduïts en els models d'avaluació-Agències que van fent proves amb nous models més innovadors-Informes favorables del Grup E4 i de la conferència de Ministres Europeus d'Educació durant el 2020